

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ค่านิยม

ความหมายค่านิยม

ในกา ชัพกุลชัย และคณะ (2531 : 17 - 19) ได้ศึกษาด้านควันนิยามของค่านิยมหลายอย่างดังนี้

Dictionary of the Social Science ได้นิยามค่านิยมว่า หมายถึง ความเชื่อ ความคิดที่คนสนใจและยึดถือว่าเป็นมาตรฐาน (Standard) ใน การ ประพฤติปฏิบัติ

เดวิด เคราฟ์ และคณะ (David Kretch and others) ได้นิยามค่านิยมว่า ค่านิยมเป็นความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งที่พึงประพฤติหรือลิ่งที่ไม่พึงประพฤตนา ค่านิยมจะสะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมของสังคมและ เป็นสิ่งที่สามารถใช้ในการสังคมยึดถือไว้ร่วมกัน อย่างกว้างขวางของบุคคลโดยยอมรับค่านิยมใดเป็นของตน ค่านิยมนั้นก็จะเป็นเป้าหมาย ในการที่วิถีของบุคคลนั้น

บรานอมาย์ นาครทรรพ ให้นิยามค่านิยมว่าค่านิยม คือแนวความคิดเกี่ยวกับสิ่งที่พึงประพฤตนามีอิทธิพลในการเลือกประพฤติของมนุษย์ สอดคล้องกับนิยามของ โรเคช (Rokeach) ซึ่งให้ความหมายว่า ค่านิยมเป็นความเชื่ออย่างหนึ่งที่มีลักษณะ ยืนยงกาวาจที่สั่งเป็นแนวทางในการประพฤติหรือเป็นเป้าหมายในการดำเนินชีวิต เป็น สิ่งที่ตนเองหรือสังคม เห็นดี เห็นชอบสมควรจะยึดถือปฏิบัติมากกว่าวิถีปฏิบัติ หรือ เป้าหมายชีวิตอย่างอื่น

ส่วน ราหล์ และคณะ (Raths and others) ให้ความหมายว่า ค่านิยม หมายถึง สิ่งที่บุคคลได้เลือกอย่างเสรีจากทางเลือกหลายทางเลือกทั้งได้พิจารณา ได้ร่ำเรื่องแล้วก็ลงผลกรรมของทางเลือกแต่ละทาง จนเกิดความชอบ และมีความยินดี กับทางเลือกที่เลือกแล้ว พร้อมทั้งเต็มใจจะเปิดเผยทางเลือกของตนให้คนอื่นทราบ

จากนั้นจึงทำบางสิ่งบางอย่างกับทางเลือกที่เลือกแล้ว ทำข้าแล้วข้าอีกจนกลายเป็นแบบแผนในการดำเนินชีวิต

คอลลูน (Calhoun, 1982 : 1572 - A อ้างในสมนึก ดูเมื่อ 2527 : 13 - 15) ได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับค่านิยมว่า ค่านิยม กับความรู้สึก มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันอย่างมาก และได้พัฒนาทฤษฎีความรู้สึกเกี่ยวกับค่านิยม โดยกล่าวไว้ว่า ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งที่แสดงความชานชิงของค่านิยม ความต้องการในความสุขความสมหวัง เป็นสิ่งที่ถึงความรู้สึก อันเป็นคุณลักษณะของค่านิยม และความต่างกันในการแสดงออกของบุคคลจะแสดงให้เห็นถึงพื้นฐานทางจิตใจ คือความรู้สึกนั้น หมายถึงว่าการที่บุคคลแสดงพฤติกรรมใด ๆ ออกมานั้นจะแสดงถึงการมีค่านิยม และการที่บุคคลมีความต้องการต่างกัน ความรู้สึกต่างกัน จะแสดงถึงการมีค่านิยมต่างกัน นอกจากนี้ สนิพ สมควรกาว (สมนึก ดูเมื่อ 2527 : 13 - 15) ให้ความหมายว่า ค่านิยมเป็นแนวคิดทางสังคมศาสตร์ไม่สามารถสังเกตได้โดยตรง แต่สังเกตได้ด้วยพฤติกรรม ซึ่งพฤติกรรมจะคล้ายตามความเชื่อและค่านิยม นักสังคมศาสตร์จึงอนุมานว่าค่านิยมจากพฤติกรรม แบ่งท่ามกลางออกเป็น 2 ประเภท คือ ค่านิยมเฉพาะบุคคล (Individual Values) เช่น การประทัยด้วยความชั้นหมั่นเพียร การพึงคนเดียว อีกอย่างหนึ่งคือค่านิยมของสังคมหรือค่านิยมทางวัฒนธรรม (Social or Cultural Values) เช่น ความสันติสุข ความสงบเรียบร้อย ฯลฯ และภรรยา หล่าสุวงศ์ ได้ให้ความหมายว่า ค่านิยม คือ ความรู้สึก ความคิดของบุคคลที่ใช้กฏเกณฑ์ของสังคม จริยธรรม หรือความเห็นของคนส่วนใหญ่ในสังคมเป็นเกณฑ์ จึงมีการตัดสินว่าสิ่งใดตีหรือสิ่งใดไม่ตีในสังคมโดยมีความรู้สึกว่าสิ่งที่ตีคือสิ่งที่คนในสังคมส่วนใหญ่ต้องการ ดังนั้นถ้าไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงนั้นก็จะกลายเป็นสิ่งไม่ดี หรือคนไม่ดีในสังคม เช่น สังคมไทยกล่าวว่าการแสดงความรัก เช่นการกอดจูบจับมือถือแขนฯลฯ ในที่สาธารณะเป็นสิ่งไม่ดี ไม่ควรประพฤติ ดังนั้นถ้ามีผู้ใดประพฤติจะถูกบรรนำมว่าเป็นคนไม่ดี ไม่มีรายาทันสังคม ไม่ได้รับการยอมรับในสังคม

มิลเลอร์ (Miller, 1965 : 100 อ้างใน สุรพล ไฟฟิศ 2518 : 7)

กล่าวว่าค่านิยมเป็นพื้นคดี และความเชื่อถือที่ผังลึกในชีวิตของบุคคล และมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคล ทุก ๆ ด้านจากพฤติกรรมง่าย ๆ และธรรมชาติที่สุด เช่น การแต่งกายไปจนถึงพฤติกรรมที่สับซ้อน การแสดงความคิดเห็น การเลือกครองอุตสาหกรรม ความเชื่อสัมภัยที่สร้างผลลัพธ์ดูดจูงค่านิยมทางการเมือง เป็นต้น สอดคล้องกับนิยามของ ทอมสัน (Thompson, 1962 : 528) ที่กล่าวว่าค่านิยมเป็นสิ่งสำคัญที่มีบทบาทต่อพฤติกรรมต่าง ๆ ในภาวะเสาะแสวงหาในสิ่งที่ต้องการ ค่านิยมจะเป็นตัวผลักดันที่ทำให้บุคคลมีพฤติกรรมต่าง ๆ ได้ หรืออีกนัยหนึ่งค่านิยมเป็นตัวควบคุมพฤติกรรมตัวอย่าง เช่นเดียวกับ เพ็ญแข บรรจุนปัจจันนิก และสุมน อุมาวิวัฒน์ ที่ใช้ความหมายว่าค่านิยมเป็นแนวทาง หรือแนวคิดเพื่อให้บุคคลได้เลือกกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือเป็นสิ่งที่ช่วยให้บุคคลสามารถตัดสินใจในการเลือกกระทำ (เพ็ญแข บรรจุนปัจจันนิก 2529 : 17) ค่านิยมเป็นพัลังความคิดพื้นฐานที่จะเป็นตัวนำ ตัวกำหนด และผลักดันให้คนตัดสินใจเลือกประพฤติปฏิบัติ โดยเห็นว่าถูกต้องและสมควร (สุมน อุมาวิวัฒน์ 2527 : 20) ส่วน สมพร เทพสิทธา (2525 : 1 - 2) กล่าวว่า ค่านิยมหมายถึงความรู้สึกความคิดว่าสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นที่ต้องการ/บรรจุนna ความมีควรทำ และ ค่านิยมอาจแบ่งออกเป็น ค่านิยมที่พึงประสงค์หรือค่านิยมนานาทางบวก และค่านิยมที่ไม่พึงประสงค์ หรือค่านิยมนานาลง ค่านิยมที่พึงประสงค์เป็นค่านิยมที่ทำให้เกิดความสุข ความเจริญแก่บุคคล สังคม และประเทศชาติ เป็นค่านิยมที่ตรงกับหลักธรรมของศาสนา เช่น ค่านิยมในเรื่องความขยันหมั่นเพียร ความเชื่อสัมภัยสุจริต และการมีระเบียบวินัย สำหรับค่านิยมที่ไม่พึงประสงค์นั้นเป็นค่านิยมที่ขัด หรือไม่ตรงกับหลักธรรมของศาสนา เป็นค่านิยมที่ทำให้เกิดความทุกข์ ความเสื่อมแก่บุคคล สังคม และประเทศชาติ เช่นค่านิยมที่ก้าลังระบาดในบรรดาข้าราชการว่า คนซึ่งคือคนเชื้อ ไม่ rogue ไม่ร้าย จึงทำให้มีการหุ้นหุ้นกันระหว่างเพิ่มขึ้น หรือค่านิยมที่ว่า เป็นลูกผู้ชายต้องดีมีเหล้าเป็นคนเก่ง คนไม่ดีมีเหล้าเป็นคนดับแคนเข้าสังคมไม่ได้

นอกจากนี้ ขออานวย (2529 : 7) ได้น้ำที่ความหมายว่าค่านิยมหมายถึง ความรู้สึกเชื่ออย่างผ่องใจที่เยาวชนได้รับจากการเรียนรู้ในทุก ๆ ด้านจาก

การถ่ายทอดปลูกฝังโดยกลุ่มที่มีอิทธิพลต่อการอบรม จากราบเนียนของสังคมมีทั้งจากครรภ์ครัว กลุ่มเพื่อน ที่บุคคลยึดถือเป็นแบบอย่าง และจากสังคมที่เยาวชนอาศัยอยู่ ที่ส่งเยาวชนจะรับเอาความเชื่ออย่างผิดๆ ใจเหล่านั้นมาเป็นของตน จนกลายเป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกภาพ ที่เป็นตัวกำหนด ความนิยมคิด ทัศนคติ และการแสดงออกเป็นพฤติกรรม หรือการกระทำ

จากความหมายต่าง ๆ ข้างต้นพอที่จะสรุปความหมายได้ว่าค่านิยมหมายถึงแนวคิดหรือความเชื่อที่มีผลกระทบอย่างถาวร โดยพิจารณาเห็นดีเท็จตามและคัดเลือกจากกิจกรรมเลี้ยงดู กิจกรรมรู้และสภาพทางสังคมเพื่อยึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติปฏิบัติในการดำเนินชีวิต

ประเภทค่านิยม

สเปรย์เกอร์ (Spranger) นักปรัชญาชาวเยอรมันได้เสนอว่า บุคคลมีค่านิยมพื้นฐานอยู่ 6 ประการ แต่ละคนจะมีอยู่หนึ่ง หรือมากกว่าหนึ่งในค่านิยม 6 อายุนี้ (Kirby and Redford, 1976 : 123 - 125) ได้แก่

1. ค่านิยมทางวิชาการ (Theoretical Value) ค่านิยมประเภทนี้เป็นแรงจูงใจให้บุคคลศึกษาหาความรู้ เป็นการจัดระบบ ในด้านความรู้ ความจริง

2. ค่านิยมทางเศรษฐกิจ (Economic Value) คือค่านิยมที่เกี่ยวกับการพึ่งบัญชีติดตามกิจกรรมการซื้อขายใช้สอยอย่างมีประโยชน์คุ้มค่า เป็นค่านิยมที่จะกระตุ้นให้บุคคลไปสู่ความมั่งคั่ง

3. ค่านิยมทางสุนทรียภาพ (Asthetic Value) ช่วยให้บุคคลมีความพึงพอใจในประสนบทราษฎร์อันเกิดจากประสิทธิสมบัติสั่งงาน เป็นค่านิยมเกี่ยวกับความงาม ความไฟแรง

4. ค่านิยมทางสังคม (Social Value) เป็นค่านิยมเกี่ยวกับการรักษาผลประโยชน์ส่วนรวม ค่านิยมทางสังคมนี้เป็นแรงจูงใจให้บุคคลสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น และเข้าร่วมในสังคม

5. ค่านิยมทางการปกครอง (Political Value) เกี่ยวข้องกับอำนาจ

ในการบุกครองเป็นค่านิยมที่ช่วยผลักดันให้บุคคลแสวงหาอำนาจ

6. ค่านิยมทางศาสนา (Religious Value) ช่วยให้บุคคลบรรเทาทุกข์ที่จะนับถือศาสนา ยึดถือคำสอนของศาสนาอย่างเคร่งครัด

พินิกซ์ (Phinix, 1958 : 549 - 551 อ้างในเบ็ญจวัตน์ จารุรัตน์ จำนวน 2527 : 26) ได้อธิบายถึงค่านิยมว่าเกี่ยวข้องกับความชอบ และความสามัคคีใน การแยกความชอบในสิ่งหนึ่งออกจากสิ่งอื่น ๆ การแสดงออกของค่านิยมที่เห็นได้ชัด คือความสนใจและความบรรเทาของบุคคล เพราะฉะนั้นเราจะวัดค่านิยมของบุคคล ต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งนั้น ดูได้จากความสนใจและความบรรเทาของบุคคลนั้น ค่านิยมตาม ความหมายของพินิกซ์ (Phinix) แบ่งได้เป็น 6 ชนิด คือ

1. ค่านิยมทางวัสดุ (Material Value) เป็นค่านิยมที่ช่วยให้ชีวิตร่างกายของคนเรางามารถดำรงอยู่ได้ต่อไป ได้แก่บัวจัย 4 ตือ อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่มและยาไวรัสชาโรค

2. ค่านิยมทางสังคม (Social Value) เป็นค่านิยมที่ช่วยให้เกิดความรัก ความเข้าใจ และความต้องการทางอารมณ์ของบุคคล

3. ค่านิยมทางความจริง (Truth Value) เป็นค่านิยมเกี่ยวกับความจริง ซึ่งเป็นค่านิยมที่สำคัญยิ่งสำหรับผู้ต้องการความรู้ นักปรัชญาและนักวิทยาศาสตร์ ที่พยายามลดลงหากฎแห่งธรรมชาติ

4. ค่านิยมทางจริยธรรม (Moral Value) เป็นค่านิยมที่ทำให้เกิดความรับผิดชอบชัดเจน ความยุติธรรม ความซื่อสัตย์ เป็นต้น

5. ค่านิยมทางสุนทรียภาพ (Aesthetic Value) เป็นความงามซึ่งงาน ความดี และความงามของสิ่งต่าง ๆ

6. ค่านิยมทางศาสนา (Religious Value) เป็นค่านิยมที่เกี่ยวข้องกับ ความบรรเทา ความสมบูรณ์ของชีวิต รวมทั้งความศรัทธา และการบูชาในทาง ศาสนาตัวอย่าง

ค่านิยมตามทฤษฎีของโรเคช (Rokeach) แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. ค่านิยมวิถีภูมิปัญญา (Instrument Values) แบ่งเป็น

1.1 ค่านิยมที่เน้นส่วนจริยธรรม (Moral Values) หมายถึงค่านิยมที่มีจุดรวมอยู่ที่ความสมพันธ์ระหว่างบุคคล หากค่านิยมเหล่านี้ถูกจะ เมิดบุคคลนั้นจะรู้สึกสำนึกผิด และไม่สบายใจด้วยเสียงมนธรรม (Conscious) ภายนอกว่าได้ทำผิด เช่น การประพฤติอย่างชื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ฯลฯ

1.2 ค่านิยมที่เน้นส่วนความสามารถ (Competence Values)

หมายถึง ค่านิยมที่มีจุดรวมอยู่ที่ตัวเองและดูจะไม่มีส่วนเกี่ยวพันกับความดีหรือความไม่มีจริยธรรม หากจะเมิดค่านิยมประเภทนี้ จะทำให้เกิดความรู้สึกอับอายที่ตนเองความสามารถส่วนตัว เช่น ความประพฤติอย่างมีเหตุผล ความกล้าในการแสดงข้อคิดเห็นด้วยเหตุตัวอย่าง ฯลฯ

2. ค่านิยมจุดหมายปลายทาง (Terminal Values) แบ่งเป็น

2.1 ค่านิยมที่เน้นทางบุคคล (Personal Values) เป็นค่านิยมที่มีจุดรวมในส่วนบุคคล เช่น ความสงบสุขทางใจ ความต้องการอยู่ดีกินดี มีชื่อเสียง ฯลฯ

2.2 ค่านิยมที่เน้นส่วนสังคม (Social Values) เป็นค่านิยมที่มีจุดรวมอยู่ที่ระหว่างบุคคล เช่น สันติสุขในโลก การช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ ฯลฯ

จากแนวคิดของโรเคช (Rokeach) นี้แสดงให้เห็นว่าค่านิยมของบุคคลเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ และสามารถวัดค่านิยมออกมากเท่าใดจะระดับ และความแตกต่างของค่านิยมของแต่ละบุคคลหรือแต่ละสังคม ในรูปของระบบค่านิยมและยังสามารถทำนายถึงวัฒนธรรม ประเพณีของกลุ่มสังคม บุคคลิกภาพ หรือ ทัศนคติ และพฤติกรรมของบุคคลได้

veska ชีปัมันน์ (2536 : 80 - 82) ได้ศึกษาค่านิยมในสังคมไทยและกำหนดตัวอย่างค่านิยมในสังคมไทยที่เห็นเด่นชัดจากการตีตั้งนิยมบัจจุบัน ดังนี้

1. เศร้าพราก เหอคุณพระมหาเศรีรัตน์ สังคมไทยตั้งแต่โบราณถึงปัจจุบันพระมหากษัตริย์ทรงเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนไทยทั้งประเทศ ทั้งนี้ เพราะพระองค์ทรงมีความภาคภูมิใจที่ทรงเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนไทยทั้งประเทศ ตั้งจะเห็นจากความสำคัญเรื่องเชื้อสายบรรพชาชนที่มีต่อการสืบทอดเชื้อสาย (สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี) เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม 2538 และได้ตั้งพระบรมราชโองการให้เป็นวันแห่งสหภาพ ๙ ตุลาคม คุณธรรมราษฎร์ ฯลฯ

ปรากฏว่า มีประชาชนพากันหลงใหลจากทุกส่วนของประเทศไทยเพื่อสักการะพระบรมศพ และร่วมพัฒาระบบท่องเที่ยวในทุกวัน

2. กตัญญูรัตนา คนไทยส่วนใหญ่ยอมรับและยกย่องผู้ที่มีความกตัญญูรักภูมิคุณว่าเป็นผู้แกร่งภารกิจของสราเสริญ พธีกรรมต่าง ๆ ที่สละท่อนให้เห็นถึงค่านิยมดังกล่าวในสังคมไทย เช่น พธีไหว้ครู

3. ขอบความอิสรภาพ ค่านิยมนี้ของที่มีอิทธิพลทางด้านบวก ทำให้ไทยดีரงความเป็นไทยอยูู่่มาได้จนบัดjourd'hui และในเวลาเดียวกันก็ให้ผลทางลบต่อความเป็นอยู่ของคนไทยดื้อ อิสรภาพไม่ชอบขึ้นกับชาติ อยู่สายฯ ไม่ชอบกอช้อบังคับ

4. เอื้อเพื่อเพื่อแผ่ ขอบทำนุษฐ์ ทำงาน ค่านิยมในเรื่องนี้ได้รับอิทธิพลโดยตรงจากศาสตร์ประจำชาติอันได้แก่พุทธศาสนา ซึ่งคนไทยเชื่อเรื่องการเวียนว่ายตายเกิด ภูตแห่งกรรม จึงทำนุษฐ์เพื่อสะสมบุญกุศลไว้ ไม่พกพาบำบัดอาการเจ็บปวด เกิดบุคลิกภาพเป็นคนดีสังสรรค์

5. ความสุกสานรื่นเริง คนไทยรักความสุกสานรื่นเริงเห็นได้จากกิจกรรมงานงานต่าง ๆ เช่นงานบวช งานแต่งงาน แม้แต่งงานโรคเครา เช่นงานศพ ก็จะมีกิจกรรมรื่นเริงหลากหลายอยู่ ยังคงให้มีบุคลิกภาพและหน้าตาดีมีมั่นใจมีสติสอดคล้อง

6. เวียงป่าอ้อ ช้อก กีบดาว มีชีวิตความเป็นอยู่ที่เรียบไม่คาดโน้ม

7. ขอบการเกี่ยวต่องเป็นอาทิตย์ เวลาพำภกันมักจะลัดบันญาติกับคนที่เพิ่งรู้จักใหม่ ๆ

8. ห้อยที่ห้อยอาศัยกัน ให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน พึ่งพาอาศัยกันแสดงออกถึงความเป็นมิตร ไม่ชอบซื้อใจคน

9. กินไม่เป็นเวลาและขอบการกินอาหารนอกบ้าน ลักษณะนี้ถือเด่นของคนไทย ดื้อความสุขที่จะได้กินหรือกินได้ทั้งวัน

10. อยากรู้อยากเห็น สวนจันเรื่องของคนอื่นถ้ามีเหตุการณ์จะไปนิ่งไว้ หรือดื้อจะหยุดและเข้าไปบดใหญ่เรื่อง

11. สิ่งง่าย เนื่องจากผูกพันกับพุทธศาสนาซึ่งมีหลักคำสอนที่ว่า "เรวย้อม"

รับจันด้วยการไม่จ่องใจ" จึงทำให้คนไทยส่วนใหญ่ห้อกัยไม่อาจตามด้วยต่ออัน

12. ขอบการพนันขันต่อ จะมีการพนันขันต่อตั้งแต่เล็กน้อยไปจนถึงใหญ่จนเปรียบเสมือนเป็นส่วนที่จะต้องปฏิบัติในชีวิตประจำวัน

สุนทรี ใจมิน (โลภา ชป.ล.น. 2536 : 87) ได้กำหนดกลุ่มค่านิยม 9 ลักษณะ ที่สัมพันธ์กับลักษณะนี้ด้วยของค่านไทยซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของไวสก้า ชป.ล.น.นี้ เรียงตามลำดับความสำคัญ ดังนี้

1. มุ่งความสำคัญที่ตนเอง ค่านิยมตั้งอยู่ล่างนี้จะให้ความสำคัญที่ตนเองต้องการความเป็นอิสระ ภาคภูมิใจในตัวตัวเอง ชนคนไม่ได้หากมีอะไรมากกระทบ "ความเป็นตนเอง"

2. แสดงออกชี้ช่องความกดดัน คนไทยจะถูกสั่งสอนให้มีความกดดันอยู่รู้สึกดันบุญคุณจะต้องมีการทดสอบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชนบทยังคงให้ความสำคัญต่อค่านิยมนี้สูงกว่าคนในกรุงเทพ

3. มีความสัมพันธ์ต่อกันและกันในลักษณะที่นุ่มนวลชี้ช่องแสดงออกโดยมีบุคลิกภาพที่สุภาพ ขึ้นแบบเจ้มใส

4. คล่องตัวและปรับตัวได้ดี ค่านิยมนี้ทำให้คนไทยเป็นคนละกุ่มละแม

5. ลักษณะธรรมชาติธรรมรวม

6. ขอบการศึกษาและขอบการแข่งขัน

7. ช่วยชี้กันและกัน

8. สุนักสนานรื่นเริง จนได้สมญาว่า เป็นคนเดนแห่งรอยยิ้ม

9. ต้องการความสุขเร็วงานที่ทำ

ส่วนล้านนาภูมิศาสตร์และการวางแผนธุรกิจแห่งชาติ ได้ทำการวิจัยเรื่องค่านิยมเพื่อชีวิต และสังคม (2525 : 3) โดยนำค่านิยม 20 ประการที่กกลุ่มตัวอย่างชี้ช่องแบ่งออกเป็นกลุ่มอาชีพ 9 กลุ่ม เรียงลำดับความสำคัญของค่านิยมที่พึงประสงค์ของคนไทย 20 ประการจากมากไปน้อย ผลการวิจัยสรุปว่า ค่านิยมที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างเร่งด่วน ต่อการปลูกพืชค่านิยมแก่เยาวชน และประชาชนมี 9 ประการ คือ การประทัยดี ความขยันหมั่นเพียร ความมีสติปัญญา การพึ่งตนเอง ความรับผิด-

ขอบ ความสามัคติ การยึดมั่นในคุณธรรมและจริยธรรม ความมีวินัย และ ความรักชาติอ่อนมาสานักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้รับความค่า�นิยมที่พึงประสงค์
9 ประการก้าหนดเป็นนโยบายของชาติที่จะต้องเผยแพร่ และปลูกฝังค่านิยมแก่
ประชาชน โดยประกาศเมื่อวันที่ 17 มีนาคม 2525 เป็นค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ
ดัง

- 1. การพัฒนาอย่างยั่งยืนเพื่อร ะมีความรับผิดชอบ
- 2. การบริหารยั่งยืนและออม
- 3. การมีระเบียบวินัย และ เคราะห์ภัยหมาย
- 4. การปฏิบัติตามคุณธรรมศาสตร์
- 5. ความรักชาติศาสน์ กษัตริย์

จากสภาพเศรษฐกิจ และสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ผนวกกับมี
ความเจริญก้าวหน้าทางด้านวัฒนธรรม และความรวดเร็วของข้อมูลข่าวสาร ยังผลกระทบ
ต่อวิถีชีวิต และค่านิยมของคนไทย ซึ่งราษฎร์ สินลารัตน์ (2526 : 97 - 102)
ได้วิเคราะห์เบริยนเกี่ยนค่านิยมในอดีตกับค่านิยมในปัจจุบันของลัทธิไทย ดังนี้

สภាភลังค์คมไทยในอดีต	สภាភลังค์คมไทยในปัจจุบัน
สังคมเกษตรกรรม	สังคมอุตสาหกรรม
<ul style="list-style-type: none"> - การไม่คาดเดาเรื่องเวลา - เพียงพอไม่มากได้ - ภัยปัจจุบัน เช่น พายุหน้า 	<ul style="list-style-type: none"> - เครื่องครัวดีเรื่องเวลา - ให้ได้ปริมาณและก้าวไกลมาก - วางแผนแก้ไขระยะยาว
สังคมหมู่บ้าน	สังคมเมือง
<ul style="list-style-type: none"> - รวมกัน - ประนีประนอม - ความสงบ 	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้นำครัวตัวมัน เทืนแก่ตัว - แตกรักภรูณรงค์ - อิอกทึก ครึกครื้น
สังคมศาสนา	สังคมแห่งศาสนา
<ul style="list-style-type: none"> - ทางสายกลาง - ชีกสัตย์จริงใจ - คน สัตว์ สั่งแนวล้อม 	<ul style="list-style-type: none"> - รุนแรง - หลอกลวงเอาเปรียบ - ทำลายสิ่งแวดล้อม
สังคมครอบครัว	สังคมครอบครัว
<ul style="list-style-type: none"> - เศรษฐกิจบุรุษ ผู้มีอำนาจน้อยลง - สมิตรพราศพาก - กตัญญู รัตน์คุณ 	<ul style="list-style-type: none"> - เศรษฐกิจบุรุษ ผู้มีอำนาจน้อยลง - สมิตรพราศพากเพื่อผลประโยชน์ชั่ว - กตัญญู รัตน์คุณคนน้อยลง

การที่ค่านิยมมีการเปลี่ยนแปลง ย่อมส่งผลกระทบต่อการปลูกผึ้งค่านิยม ถ้าพ่อแม่หรือครูยังคงปลูกผึ้งค่านิยมเดิมที่ดีอ่าวเป็นค่านิยมที่ดีงาม เช่น ความซื่อสัตย์ เปี่ยสลด จริงใจรักษาคำพูดไม่พูดอย่างท้อถอย เทืนแก่ประโยชน์คนอื่น เด็กจะได้แบบจำลองค่านิยมดังกล่าวไม่ปรากฏให้เห็นในสังคมปัจจุบัน ที่ร้ายจะกลับตรงข้ามกัน ที่พ่อแม่และครูสอน แต่ถ้าจะปลูกผึ้งค่านิยมที่เป็นอยู่ในสังคมปัจจุบันอันได้แก่ สอนให้

เห็นแก่ตัวและสังหาราชผลประโยชน์นั้น หลอกลวง คดโกงเพื่อประโยชน์ตน หน้าไฟวัลลัง หลอกเพื่อตำแหน่ง บรรจยเจ้านายผู้บังคับบัญชา เช่นมาเพื่อนพ้อง ก็กลัวภูกสถาปัตย์ สอดคล้องกับแนวคิดของชาสกาน ปีลมันน์ (2536 : 94 -95) ที่วิเคราะห์ลักษณะนิสัยและบุคลิกภาพของคนไทยในปัจจุบันที่เห็นเด่นชัดทางด้านลบที่เปลี่ยนแปลงจากคุณลักษณะนี้ยังคงลึกซึ้งที่งานไม่อตีต ได้แก่

1. ลักษณะตัวใจครัวมัน จากการที่ต้องมีการต่อสู้แข่งขันกันทุกเรื่องไม่ว่าจะเป็นเรื่องการเรียน การเข้าทำงาน การประกอบอาชีพ ฯลฯ ทำให้กลับมีความรู้สึกทางด้านบวกต่อการยอมรับที่ว่า "ท้าทุกอย่างเพื่อความอยู่รอดของตัวเอง" "รู้ผลบเป็นปีก รู้ลึกเป็นทาง" "รู้รักษาตัวรอดเป็นยอดดี" และ "มือใจรายวารส瓦ได้ส่วนเอ"

2. ม่องโลกแห่งร้าย จากสภาวะเศรษฐกิจที่รั่วตัว และสภาวะสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีผลกระทบทางด้านสุขภาพจิต มีผลทำให้คนไทยส่วนใหญ่เห็นด้วย และยอมรับค่านิยมที่ว่า "ทำดีได้ดีมีไฟหู ทำชั่วได้ดีมีคนไป" หรือ "เชื่อถ้าไม่อยากเชื่อก็อย่าเชื่อ" หรือ "เชื่อถูกกินหมด คดกึงจะราย"

3. เอาไว้เอาเบี่ยงถือคิด "ปลาใหญ่กินปลาเล็กเป็นเรื่องปกติในสังคม" หรือ "ไม่ได้ด้วยแล้ว ก็เอาด้วยกัน"

4. ขาดระเบียบวินัยยึดคติที่ว่า "จ่าย ๆ สนาย ๆ แล้วจะสนายเอง" หรือ "จะเบี่ยงเป็นเพียงคำพูด" ทำให้ขาดการเคารพกฎระเบียบ ทำอะไรไร้กีดขวาง อีกเช่น

5. เชื่อถือไม่ได้ เพื่อความอยู่รอดในสังคมปัจจุบันที่เต็มไปด้วยบัญชาหลอกหลาย ทำให้สร้างความรู้สึกด้านบวกต่อการยอมรับที่ว่า "คนงานเท่านั้นที่รอกไม่เป็น" หรือ "ทำอะไรไร้กีดขวางให้ได้เงินมา"

6. ขาดการรักนวลดส่วนตัว ผลจากค่านิยมต่างประเทศที่หลังไหลเข้ามาทำให้เกิดการคล้อยตามและยอมรับค่านิยมตั้งกล่าว เช่น "จับเนื้อต้องตัวกันเป็นเรื่องธรรมดามาต่ำที่ของน่าอย" หรือ "สมัยนี้ได้กันก่อนแต่ง เป็นเรื่องเสีย" หรือ "เรื่องเพศเป็นเรื่องธรรมดามาต่ำที่น่าอยตรงไหน" และสอดคล้องกับ สุรพล

ไซยเสนา (2528 : 110 - 116) ได้ศึกษาพบว่าค่านิยมอันเป็นบัญญาสำหรับสังคมไทย 8 ประการ ได้แก่

1. ค่านิยมเกี่ยวกับความอ่อนแองในการทำงาน ดือ มีลักษณะนิสัยไม่จริงจัง ตื่องหน้าที่ภาระงาน ขาดความขยันขันแข็ง

2. การขาดความรักชาติ และเสียสละเพื่อประเทศชาติอย่างจริงจัง เช่น การลักลอบส่งสินค้าผิดกฎหมายไปขายยังต่างประเทศ

3. ค่านิยมการซื้อบริษัทของตนเองเป็นสำคัญ ซึ่งส่วนใหญ่มาจากการคืออภิสิทธิ์ และการซื้อราชภูมิบ้านหลัง

4. ค่านิยมในเรื่องความสะอาดสวยงาม ไม่มีระเบียบวินัย.

5. ค่านิยมด้านความหมู่บ้าน ไม่บูรณะดี

6. ค่านิยมในเรื่องการเข้าออกตามธรรม

7. ค่านิยมด้านความสนุกสนาน

8. การขาดความนิยมไทย

จากการเปลี่ยนแปลงสภาพเศรษฐกิจสังคม และความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการต่าง ๆ ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิต และค่านิยมที่พึงประสงค์ หรือค่านิยมอันดึงดูดของสังคมไทยได้เปลี่ยนไปกลับค่านิยมอันพึงประสงค์มากมาย ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นควรที่จะศึกษาระดับค่านิยมอันพึงประสงค์ ที่ควรอนุรักษ์และบูรณาพัฒนาให้แก่เด็กและเยาวชนไทยว่าซึ่งคงเหลืออยู่มากน้อยเพียงใด เพื่อนำไปสู่การศึกษาแนวทาง หรือวิถีการที่จะบูรณาพัฒนาค่านิยมอันพึงประสงค์ และจากการศึกษาวิเคราะห์ค่านิยมต่าง ๆ ที่มีความเจริญก้าวหน้าที่จะศึกษาค่านิยมอันพึงประสงค์ 4 ด้าน ที่คาดว่าจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของสังคมไทย ดังนี้

1. ค่านิยมความรับผิดชอบ

2. ค่านิยมความซื่อสัตย์

3. ค่านิยมความเคารพผู้อ่อนไหว

4. ค่านิยมการบูรณะดี

ความรับผิดชอบ หมายถึงความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะทำการบูรณะที่ดีที่สุดความ

ผู้พันตัวยความพากเพียร และมีความละเอียดรอบคอบ ยอมรับผลการกระทำใน การปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย ทั้งพยายามที่จะปรับปรุง การปฏิบัติหน้าที่ให้ดีขึ้น (จากเอกสารการวิจัยจริยธรรม ที่ผ่านการพิจารณาของ ผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว ของกรมการฟื้นฟูดิน) สอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2528 : 26 - 27) ซึ่งให้ความหมายว่าความรับผิดชอบ หมายถึง การมีความสำนึกร ภารปฏิบัติหน้าที่ของตนทั้งที่เป็นภารกิจส่วนตัว ภารกิจที่ได้รับมอบหมาย และภารกิจทางสังคม โดยจะต้องกระทำการตามบรรลุผลสำเร็จไม่หลีกเดี่ยงภารกิจ ตั้งแต่ล่างและยอมรับผลในการกระทำของตน ซึ่งสอดคล้องกับ จุฬารัตน์ เอื้ออำนวย (2529 : 7) ที่ให้ความหมายของคำนิยมความรับผิดชอบว่า หมายถึง ความรู้สึก เชื่ออย่างผ่องใจของเยาวชนที่ได้รับการปลูกฝังมาและแสดงออกเป็นความมุ่งมั่นตั้งใจ ที่จะทำการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความผูกพัน ด้วยความพากเพียร และจะเอียดรอบคอบ ยอมรับผลการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย ทั้งพยายามที่จะปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดีขึ้น และเติมใจเข้าจัดการในภาระหน้าที่ร่วมกันของสังคม

ความเชื่อสัตย์ หมายถึง การประพฤติปฏิบัติอย่างเหมาะสม และตรงต่อ ความเป็นจริง ประพฤติปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมา ทั้งภายใน วาจา ใจ ต่อตนเองและผู้อื่น (จากเอกสารการวิจัยจริยธรรมที่ผ่านการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิแล้วของกรมการฟื้นฟูดิน) ส่วนที่ บุญเกต (2515 : 49 - 50 อ้างใน สมาน ชาลีเครือ 2523 : 20) ได้ให้ความหมายของความเชื่อสัตย์ว่า หมายถึง ความภักดี ความชื่อตระ ภาระหนาที คือไม่คาดใจง ไม่หลอกลวง โดยมากผู้ที่เชื่อสัตย์สุจริตเป็นผู้ ที่มีกำลังใจเชื่อมั่น มีใจบริสุทธิ์ หนักแน่น อดทน รักเกียรติยศเชื่อเสียงไม่เห็นแก่ตัว และได้จำแนกความเชื่อสัตย์ออกเป็นสามด้าน ดัง

1. เชื่อสัตย์ต่อตนเอง เป็นเรื่องของความมีทิริอตตบبة ไม่กล้ากระทำใน สิ่งที่ไม่สุจริตแม่การกระทำนั้น ๆ จะไม่มีเครื่องหันก์ตาม ทำตามที่ตั้งใจไว้หรือท่าตาม คำพูดตามไม่เหลวไหล

2. เชื่อสัตย์ต่องานที่ทำ ได้แก่ ความเชื่อต่าง เที่ยงธรรม ไม่แสวงหาผล

ประวัติชนิดในทางมีชัย

3. ชื่อสัญญาเพื่อนฝูง คือ การไม่คด ไม่รกรำไม่เอาไว้ดูแล เอาเปรียบเพื่อน และต้องมีความรัก ความหวังดี ความสงสาร และชื่อตรงต่อ กัน

กรมวิชาการ (2523 : 147) ได้ให้ความหมายของความชื่อสัญญาไว้ว่า เป็นการประพฤติปฏิบัติอย่างเหมาะสมสมและตรงไปตรงมา ทั้งกาย วาจา ใจ หังต่องเองและผู้อื่น โดยจำแนกได้ ดังต่อไปนี้

1. ความชื่อสัญญาต่องเอง มีลักษณะพุติกรรม เช่น การมีความรู้สึกพิเศษ ชั่วคราว การมีความลับอย่างลับๆ ลับๆ ไม่ให้คนอื่นรู้ การไม่พูดลับลับหลอกลวง การไม่คิดโลกในของของผู้อื่น เป็นต้น

2. ความชื่อสัญญาตอบุคคลอื่น มีลักษณะพุติกรรม เช่น การมีความจริงใจ ต่อผู้อื่น การไม่กล่าวคำเท็จต่อผู้อื่น การรักษาคำมั่นสัญญาที่ให้ไวกับผู้อื่น การไม่เอาเปรียบผู้อื่น การไม่ถือเอาของผู้อื่นมาเป็นของตนโดยไม่ได้รับอนุญาต การไม่ทุจริต ศ้อความมีความประพฤติที่ดีต่อหน้า และลับหลังผู้อื่น เป็นต้น

3. ความชื่อสัญญาตอหน้าที่ มีลักษณะพุติกรรม เช่น มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ตนทำ หรือได้รับมอบหมาย และทำให้ดีที่สุด มีความตรงต่อเวลา ไม่ใช้อ่านใจหน้าที่ในทาง หากลบร่างกายเช่นส่วนต้น การรักษาและบูรณะหน้าที่ตามกฎหมาย หรือระเบียบท้องบ้าน เป็นต้น

4. ความชื่อสัญญาตอหมู่คณะ มีลักษณะพุติกรรม เช่น การไม่คิดประทุษร้ายต่อหมู่คณะ การรักษาความสามัคคีในหมู่คณะ การไม่นำความลับของหมู่คณะไปเปิดเผย เป็นต้น

นอกจากนี้ อุทาหรณ์ เอื้ออิวนาย (2529 : 7) ได้ให้ความหมายของค่านิยม ความชื่อสัญญาว่า หมายถึง ความรู้สึกเชื่ออย่างผ่องใสของเยาวชนที่ได้รับการปลูกฝังมา และแสดงออกเป็นการประพฤติปฏิบัติอย่างเหมาะสม และตรงต่อความเป็นจริงคือ ประพฤติปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมาทั้งกาย วาจา ใจ ต่องเองและผู้อื่น

ค่านิยมการยกย่องเชื่อฟังผู้อ้วรุโธ เนื่องจากไทยนั้นเป็นที่ยอมรับกันมากจะสังเกตดูได้ตั้งแต่ในอดีตการ ระบบของครอบครัว ซึ่งจะมีการเคารพกันเป็นชั้น ๆ

ตั้งแต่เพื่อแม่ลงมาลูกคณ์จนกระทั่งคนสุดท้อง คนอายุน้อยจะต้องเชือพังความดีเด็น จะต้องรับประทานอาหารที่หลัง (หรืออย่างน้อยต้องรอให้ผู้ใหญ่เริ่มตักอาหารส่วนมาก ก่อนผู้น้อยจะเริ่มรับประทานได้) ค่านิยมนี้ติดมาจากการบ้าน ชาวเรียน ครู มาจนถึงที่ทำงาน (องค์กร) เจ้านายแล้วถึงลูกน้อย รวมความแล้วในสังคมไทยมีการบูลลี่เชือพังให้พูนอย่างเชือพังที่หัวกระยะทุกเรื่อง (มสธ. "การพัฒนาองค์กร" 2532 : 118)

การประชัยด้วยหมายถึงการรู้จักยอมทรัพย์สิน เวลา ทรัพยากร ทั้งส่วนตน และสังคมตามความจำเป็น ให้เกิดประโยชน์และคุ้มค่าที่สุด รวมทั้งการรู้จักตั้งงี้วิตามาทางสังคมกับสภาราษฎร ความเป็นอยู่ส่วนตน และสังคม (หน่วยศึกษาพิเศษ กิจกรรมสามัญศึกษา อ้างในสมนึก คูเมือง 2527 : 21 - 22) สอดคล้องกับความหมายของล้านคนงานคุณธรรมการร่วมธุรกิจแห่งชาติ (2528 : 35) ที่ว่าการประชัยด้วยหมายถึงการรู้จักใช้ทรัพย์สิน เวลา ทรัพยากร และผลิตงานที่มีอยู่หรือหมายได้เท่าที่จำเป็นต่อการตั้งงี้วิตามอย่างมีสุข นอกเหนือสันักงานคุณธรรมการร่วมธุรกิจและร่วมมือแห่งชาติยังได้กำหนดแนวปฏิบัติตามค่านิยมพื้นฐาน เรื่องการประชัยด้วยและยอมตั้งงี้ (บันทึกวาระ เทสยานที่ 2526 : 25 - 26)

1. มีความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย
2. มีความพอเพียง มีการลงทะเบียนการผ่อนสิ่งที่เกินความสามารถ
3. ใช้ทรัพยากร และเวลาให้เหมาะสมมากที่สุด
4. คำนึงถึงฐานะเศรษฐกิจ คิดก่อนใช้จ่ายเท่าที่จำเป็น
5. ไม่ใช้จ่ายสุรุ่ยสุร่าย ฟุ่มเฟือย หรือตระหนักรู้ว่าเกินไป
6. จัดงานและพื้นที่ต่าง ๆ ได้ใช้จ่ายเท่าที่จำเป็น
7. เพิ่มพูนทรัพย์ด้วยการเก็บและนำไปทิ้งให้เกิดประโยชน์
8. รู้จักใช้ ดูแลรักษา และบูรณะทรัพย์ทั้งของตนและของส่วนรวม
9. วางแผนการใช้จ่ายให้รอบคอบ มีสัดส่วนเหมาะสม และยอมไว้ตาม

หลักการและธรรมชาติของค่านิยม

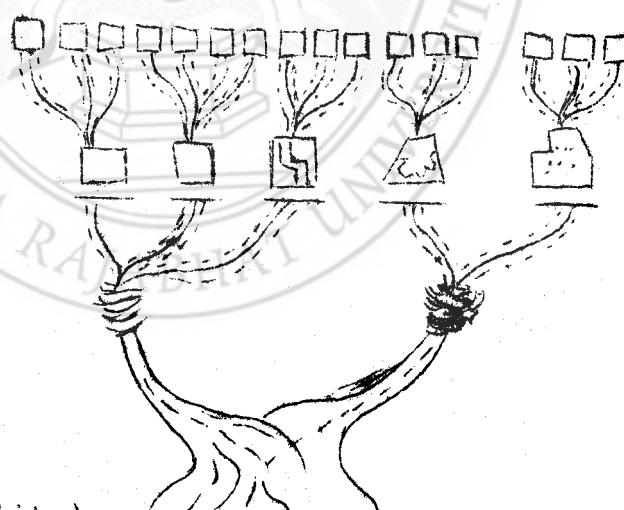
ไอแซนค์ (Eysenck) นักจิตวิทยาสังคมได้เสนอ แผนภาพต้นไม้ (Tree Model) แสดงระดับความรู้สึกต่าง ๆ ขั้นต้นเป็นระดับความรู้สึกที่เป็นความเชื่อ ขั้นที่สองเป็นเจตคติ ขั้นที่สามเป็นค่านิยม ขั้นสุดท้ายเรียกว่าเป็นบุคลิกภาพระดับขั้นต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กัน ที่สามารถมองขึ้นกลับไปมาได้ เช่น มองจากระดับความเชื่อในบุคลิกภาพหรือมองจากบุคลิกภาพไปถึงความเชื่อ จากแผนภาพเราจะเห็นว่าสามารถเปลี่ยนความเชื่อของบุคคลได้ง่าย แต่เปลี่ยนเจตคติของบุคคลได้ยากกว่า และเปลี่ยนค่านิยมของบุคคลได้ยากกว่าเจตคติ ด้วยเฉพาะอย่างยิ่งบุคลิกภาพของบุคคลเป็นสิ่งที่ติดตัวบุคคลนั้นตลอดไป แม้ว่าค่านิยม เจตคติ ความเชื่อจะเปลี่ยนไปตามสภาพสังคมหรือสิ่งแวดล้อมก็ตาม (เบญจารัตน์ จารุรัตน์ จำณ 2527 : 24-25 อ้างใน ส.ว.ส.น. บรรดาลพฤกษ์ 2524 : 2 - 3)

ความเชื่อ (Belief)

เจตคติ (Attitude)

ค่านิยม (Values)

บุคลิกภาพ (Personality)

แผนภาพต้นไม้ (Tree Model) แสดงระดับความรู้สึกขั้นต่าง ๆ

ตามแนวคิดของไอแซนค์ (Eysenck)

ราทส์, ฮาร์มิน และไซมอน (Raths, Harmin and Simon, 1966 : 28 - 30 อ้างในสมนึก ดูเมื่อ 2527 : 20) ให้หลักการพิจารณาค่านิยมของบุคคลไว้ ดังนี้

1. เป็นค่านิยมที่บุคคลเลือกค่านิยมนั้น ๆ ได้อย่างอิสระ
2. เป็นค่านิยมที่เลือกจากที่มีอยู่หลายค่านิยม
3. การพิจารณาเลือกค่านิยมนั้น ๆ ได้มีเหตุผลที่บุคคลพึงพอใจ
4. เป็นค่านิยมที่บุคคลภากมิจที่เลือกค่านิยมนั้น
5. เป็นค่านิยมที่บุคคลยอมรับอย่างเปิดเผยและสนับสนุน
6. เป็นค่านิยมที่บุคคลยึดถือปฏิบัติมาที่ยอมรับเพียงอย่างเดียว
7. ค่านิยมนั้นบุคคลจะปฏิบัติข้ามอยู่ ๆ มิใช่เป็นครั้งคราว

ล่ามมิลตัน โรคีช (Milton Rokeach อ้างในนาทิต อุตสาหกรรม 2524 : 15 - 17) ได้ให้แนวคิดของค่านิยม 5 ประการ ดังนี้

1. ค่านิยมของคนเราในส่วนที่สามารถจะนับได้ แม้เราจะทราบว่าพฤติกรรมของคนเราไม่มากนัก แต่พฤติกรรมที่ถาวร และที่คนส่วนใหญ่ยอมรับปฏิบัติตามนี้สามารถจะนับได้ อนึ่งขอบเขตพฤติกรรมของคนเราที่ถือว่า มีผลต่อความพึงพอใจทางสังคมเศรษฐกิจ หรือทางจิตวิทยาที่สามารถนับได้ ดังนั้นค่านิยมในฐานะที่เป็นแบบแผนพฤติกรรม จึงสามารถจะนับได้ เช่นกัน

2. ความแตกต่างของค่านิยมจะแสดงออกเป็นระดับ (Degree) ก้าวคือพยุงก้าว แต่ละอย่างที่คนเราแสดงออกต่อบุคคล สิ่งของหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ นั้นจะมีระดับมากหรือน้อย แตกต่างกันไป เช่น คนเราจะให้คุณค่าต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในลักษณะที่ชอบมากกว่า เห็นด้วยมากกว่า ชอบน้อยกว่า หรือเห็นด้วยน้อยกว่า เป็นต้น

3. ค่านิยมต่าง ๆ สามารถจะนำมายัดเป็นระบบค่านิยมได้ (Value System) ค่านิยมนั้นเกิดจากความเชื่อ หรือความรู้สึกเกี่ยวกับวิธีชีวิตรึเป้าหมายชีวิตที่เห็นว่า ดี หรือชอบ หรือสมควรจะยึดถือเป็นมาตรฐานการดำรงชีวิตได้และถ้ารวมความเชื่อรึความรู้สึกต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ก็ถือว่าเป็นระบบของค่านิยมเช่นกัน

4. ค่านิยมของคนเราที่เป็นตัวการที่บ่งถึงวัฒนธรรม สังคม และสถาบันต่างๆ ของสังคม ตลอดถึงบุคลิกภาพของสมาชิกในแต่ละสังคม กล่าวคือวัฒนธรรมต่างๆ ก็ตี สภาพแวดล้อมทางสังคมก็ตี สถาบันต่างๆ ก็ตี ล้วนแต่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาค่านิยมของคนเรา ดังนั้นถ้าสมาชิกในสังคมนั้น ๆ มีพฤติกรรมเช่นใด ก็สามารถบอกได้ว่า วัฒนธรรม สถาบันต่างๆ ของสังคมและบุคลิกภาพของสมาชิกในสังคมเป็นอย่างไร ได้ด้วยเช่น คนไทยส่วนใหญ่มีค่านิยมในการด้านความชอบน้อมต่อผู้ใหญ่ หรือผู้มีพระคุณ นี่เองจากความเชื่อที่ว่าการแสดงออกความชอบน้อม เป็นภาริยาที่น่ารักและน่าพึ่งพอใจ เป็นต้น

5. ค่านิยมของคนเราจะแสดงออกทางเจตคติ และพฤติกรรม ทั้งนี้เนื่องจากค่านิยมเป็นเครื่องของความนิยมชนชั้น ความต้องการ หรือความฝันใจที่มีอยู่ภายในบุคลิกภาพของแต่ละคน ดังนั้นการที่คนเรามีแนวโน้มที่จะปฏิบัติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือปฏิบัติสิ่งนั้น ๆ ตามความนิยม ซึ่งชอบของตน ก็ถือว่าคนเราที่แสดงค่านิยมของตนเองออกมาก

约瑟夫 เอช ฟิชเตอร์ (Joseph H. Fishter อ้างใน วาทิต อุตสา - มาตร 2524 : 17 - 18) ได้กล่าวสรุปหน้าที่โดยทั่วไปของค่านิยม ดังนี้

1. เป็นแนวทางที่ใช้ตัดสินคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ ที่คนเราเกี่ยวข้องด้วยในชุมชน หรือ สังคม และค่านิยมจะช่วยให้แต่ละคนรู้ว่า เขาอยู่ในสภาพเช่นใด ในสายตาของคนอื่น

2. เป็นเครื่องบ่งถึงความสนใจ หรือความฝันใจต่อสิ่งต่าง ๆ โดยเฉพาะในสังคมที่ยึดมั่นอุดมเป็นสิ่งสำคัญ คือจะชี้ว่าคนนั้น ๆ หรือสังคมนั้น ๆ สนใจหรือพึงพอใจสิ่งใด และปฏิบัติต่อสิ่งนั้นอย่างไร

3. เป็นแบบแผนของพฤติกรรม ที่จะเห็นได้จากความรู้สึกนึกคิด และการปฏิบัติ

4. เป็นเครื่องชี้แนวโน้มบุคคลเลือก และแสดงพฤติกรรมที่ตนพอใจ

5. เป็นเครื่องควบคุมสังคม และชี้ขาดวางแผนความก่อตั้นในสังคม ค่านิยมในสังคมจะมีอิทธิพลให้คนเราปฏิบัติตามชนบธรรมเนียม และประเพณีอันดีงาม ซึ่งเป็น

การปฏิบัติสิ่งที่ควรปฏิบัติ และสิ่งเสริมให้เกิดความรู้สึกในสิ่งดีงามในจิตใจ ขณะเดียวกันค่านิยมเป็นเครื่องที่อยัดขวางพฤติกรรมที่จะสร้างความกดดันในสังคม ซึ่งคนส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยให้มีสิ่งใดๆ

6. เป็นแนวทางที่แสดงถึงความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียว (Solidarity) ของกลุ่มชน หรือสังคม ค่านิยมจะเป็นตัวเชื่อมโยงใจสमารถิกันสังคมให้พ้องต้องกันในสิ่งที่จะร่วมมือกันปฏิบัติในสังคมของคนไทยได้เป็นอย่างดี

ส่วนที่ญัช ประจุนปัจจันก (2529 : 19) ได้ที่ความเห็นว่า ค่านิยมจัดเป็นเครื่องสืบสานการดำเนินชีวิตของบุคคลในสังคม จึงจัดเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมากแก่บุคคล ค่านิยมมีบทบาทหน้าที่สำคัญสามประการ คือ ประการแรกทำหน้าที่เป็นตัวช่วยตัดสินใจในการเลือกกระทำ เมื่อบุคคลได้เลือกตัดสินใจกระทำการไปแล้ว จะช่วยลดความขัดแย้งในการดำเนินชีวิตของบุคคลลงได้มาก ประการที่สองค่านิยมทำหน้าที่เป็นแบบแผนชี้วิถีให้แก่บุคคล โดยที่ค่านิยมทั้งหมดที่บุคคลยึดถือจะเป็นแนวทางให้บุคคลทราบว่าควรจะดำเนินชีวิตไปเช่นไร ประการที่สามค่านิยมทำหน้าที่เป็นเครื่องคุ้มกัน มิให้บุคคลประพฤติองค์กรและบุคคลในสังคม หรือทำหน้าที่ควบคุมพฤติกรรมของบุคคลนั้นเอง

จากความหมายหลักๆ แล้วรูปแบบชาติของค่านิยม พ่อจะสรุปความหมาย และลักษณะของค่านิยมดังนี้ ค่านิยม เป็นความเชื่อ หรือความคิดที่บุคคลได้ไว้เคราะห์คิด เลือกเฉพาะสิ่งที่พึงบรรลุนาจากกิจกรรมทางสังคม เพื่อยืดอีกเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติต่อไป และอาจมีการเปลี่ยนแปลงตัวความเชื่อเมื่อสิ่งใหม่ที่เข้ามา มีคุณค่า ดีกว่าคุณค่าของเดิมที่มีอยู่

กระบวนการพัฒนาค่านิยม

ธีระ ชัยฤทธิ์รายง (2534 : 62 - 63) ได้ศึกษากระบวนการพัฒนาค่านิยมของเบนจาмин บลูม, แมทธ์. ฮาร์มิน และ ไชนอน สูบราดังนี้

เบนจาмин บลูม (Benjamins Bloom) ได้กล่าวว่ากระบวนการพัฒนาค่านิยมเป็นระบบและขั้นตอนอย่างชัดเจน คนเราต้องได้รับประสบการณ์หรือสิ่งเร้า ซึ่งจะเกิดความรู้ ความตระหนักและความสำนึกร่วมกัน สิ่งใดควรรับสิ่งใดไม่ควรรับ จะ

เป็นตัวกำหนดปฏิกริยาตัวตอบต่อประลักษณ์ หรือสิ่งเร้านั้นในลักษณะต่าง ๆ เช่น ชอบหรือไม่ชอบ พอกใจหรือไม่พอกใจ เทืนด้วยหรือไม่เทืนด้วย จากนั้นแล้วจึงสร้างความนิยมชมชอบ หรือการบรรเมินคุณค่าในสิ่งที่ตนเห็นว่าพอกใจ ชอบใจ หรือดี จี๊ด จะนำมาจัดลำดับความนิยมชมชอบหรือความพึงใจให้เป็นระบบ จนกลายเป็นเอกลักษณ์ของตน เพื่อใช้เป็นมาตรฐาน หรือเกณฑ์ในการตัดสินใจปฏิบัติในเรื่องต่าง ๆ ต่อไป ดังแผนภูมิข้างล่างนี้

1. การรับรู้ (Receiving) ชิ้งสั่งเกตได้จาก

- ความคิดตรรกะ
- ความพอกใจที่จะรับรู้
- การเลือกรับรู้เฉพาะสิ่งที่ตนพอกใจ

2. การแสดงปฏิกริยาตัวตอบ (Responding) ชิ้งสั่งเกตได้จาก

- การขยันพยายามในการตัวตอบ
- ความต้องการที่จะตัวตอบ
- ความพึงพอใจในการตัวตอบ

3. การสร้างค่านิยม (Valuing) ชิ้งสั่งเกตได้จาก

- การยอมรับค่านิยมบางอย่าง
- การแสดงความชอบค่านิยมบางอย่าง
- การแสดงความผูกพัน

4. การจัดระบบค่านิยม (Organization) ชิ้งสั่งเกตได้จาก

- การแสดงแนวคิด الرابعยอดของค่านิยมที่ตนผูกพัน
- การจัดระบบค่านิยม

5. การแสดงเอกลักษณ์ตามค่านิยมที่ตนยึดถือ (Characterization)

สั่งเกตได้จาก

- การตัดสินใจอย่างมีหลักเกณฑ์
- การแสดงพฤติกรรมตามเอกลักษณ์ของตนเอง

ทั้งสอดคล้องกับการจัดลำดับขั้นการพัฒนาทางด้านจิตใจของ ควรไว้ และ

ผู้ร่วมงาน (Krathawohl & Other) ได้แบ่งลำดับขั้นของการพัฒนาพฤติกรรมทางด้านจิตใจออกเป็น 5 ขั้น ดังนี้

-
1. ขั้นรับรู้ หรือการใส่ใจ (Receiving and Attending)
- 1.1 การรู้จัก (Awareness)
  - 1.2 การอ่อนไหวรับรู้ (Willingness to Receive)
  - 1.3 การควบคุม หรือ เลือกรับรู้ (Controlled or Selected Attention)
2. ขั้นตอบสนอง (Responding)
- 2.1 การยินยอมตอบสนอง (Agreement in Response)
  - 2.2 การเต็มใจตอบสนอง (Willingness to Response)
  - 2.3 การพอใจตอบสนอง (Satisfaction in Response)
3. ขั้นสร้างคุณค่า (Valuing)
- 3.1 การยอมรับคุณค่า (Acceptance of Value)
  - 3.2 การนิยมชื่นชอบในคุณค่า (Preference for Value)
  - 3.4 การเชื่อถือในคุณค่า (Commitment or Conviction)
4. ขั้นจัดระบบคุณค่า (Organization)
- 4.1 การสร้างความคิดรวบยอด (Conceptualization of Value)

4.2 การจัดระบบคุณค่า (Organization of a Value System)

5. ขั้นสร้างลักษณะนิสัย (Characterization by a Value Complex)

5.1 การรวมรวมระบบคุณค่า (Generalized Set)

5.2 การสร้างลักษณะนิสัย (Characterization)

ส่วนแรทส์, ฮาร์มิน และไซมอน (Raths, Harmin and Simon) ได้เสนอกรอบนวนการพัฒนาค่านิยมไว้ 3 ฐานใหญ่ ๆ ดังนี้

ฐานที่ 1 การเลือกค่านิยม เดียว

ขั้นที่ 1 สำรวจทางเลือกที่จะปฏิบัติอย่างใด คือการที่บุคคลได้สำรวจว่ามีทางเลือกที่จะปฏิบัติอะไรบ้าง แล้วค่อย ๆ พิจารณาเลือกคิดทางเลือกที่ไม่ต้องการปฏิบัติออกจนเหลือทางที่จะเลือกปฏิบัติเพียงทางเดียว

ขั้นที่ 2 พิจารณาผลที่เกิดจากทางเลือกที่จะปฏิบัติ คือ ก่อนปฏิบัติพิจารณาถึงผลที่เกิดขึ้นจากทางที่เลือกปฏิบัติว่ามีผลเป็นอย่างไร ถ้าเป็นผลดีที่น่าพอใจเป็นอย่างไร และถ้าเป็นผลไม่ดีที่ไม่น่าพอใจเป็นอย่างไร

ขั้นที่ 3 ตัดสินใจเลือกโดยเสรีดิ คือ การที่บุคคลเลือกด้วยความเต็มใจ พยายามในการเลือก ไม่ได้เลือกเพราจะถูกบังคับจากภารทั้งสิ้น ไม่ได้หวังผลตอบแทนไม่ได้กลัวภัยลงโทษไม่ได้กลัวภัยวิพากรชี้วิจารณ์ ใจยอมบุคคลนำทางที่จะเลือกปฏิบัติทั้งหมดที่น่าจะเป็นไปได้ พร้อมทั้งพิจารณาถึงผลที่จะเกิดจากทางเลือกในกรอบปฏิบัติหนึ่ง ๆ อย่างละเอียดด้วยเหตุผล แล้วเลือกปฏิบัติจริงจะเรียกว่ามีอิสระในการคิดและเลือก

ฐานที่ 2 การเห็นคุณค่า

ขั้นที่ 4 มีความสุขความภูมิใจในสิ่งที่เลือกนั้น คือ เมื่อบุคคลตัดสินใจเลือกทางปฏิบัติได้แล้ว ถึงนั้นเป็นสิ่งที่ทำให้เขามีความสุข รู้สึกภาคภูมิใจ เพราะมันเป็นสิ่งที่ดีที่สุดสำหรับบุคคลนั้น

ข้อที่ 5 เต็มใจที่ข้อมูลนี้ในสิ่งที่เลือกนั้นอย่างเปิดเผย คือ เมื่อ
บุคคลมีความสุข รู้สึกภาคภูมิใจในสิ่งที่ตนได้เลือก ก็อย่างจะบอกให้บุคคลอื่นได้รับรู้
ด้วย พยายามที่จะประกาศให้บุคคลอื่นได้ทราบถึงการตัดสินใจเลือกทางปฏิบัติของตน

ฐานที่ 3 การปฏิบัติที่เป็นกิจ尼สัย

ข้อที่ 6 การแสดงค่านิยมหรือทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดกับสิ่งที่เลือกแล้ว
คือ การที่บุคคลเลือกสิ่งหนึ่งสิ่งใดแล้ว ปฏิบัติหรือกระทำการใดๆที่ตนได้เลือก อีกทั้ง
พยายามลงทุนด้วยการเดินทาง ยอมเสียเงินเสียเวลา เสียกำลัง ทุกอย่างในการ
ถ่ายทอดทัศนะของตนให้บุคคลอื่นได้ปฏิบัติตาม เป็นการยืนหยัดสนับสนุนหรือส่งเสริม
ค่านิยมของตน

ข้อที่ 7 การปฏิบัติข้า ฯ ให้เป็นกิจ尼สัย หรือเป็นแบบแผนใน
การดำเนินที่วิถี คือ เมื่อบุคคลมีค่านิยมใดแล้วก็มีการปฏิบัติหรือกระทำการทำสิ่งนั้น ฯ
อยู่เสมอ จนเป็นลักษณะนิสัยปกติที่ใช้ในที่วิถีประจำวัน นั่นคือกระบวนการพัฒนา
ค่านิยม หากค่านิยมที่บุคคลมีอยู่นั้นได้ผ่านฐานทั้ง 3 ฐานที่งำรงอยู่ด้วยขั้นตอน 7
ขั้นตอนนี้ก็อาจได้ว่าค่านิยมนั้นเป็นค่านิยมที่สมบูรณ์ หากขาดขั้นตอนใดหรือปฏิบัติขั้นขั้น
ตอนใดว่าเป็นค่านิยมเฉพาะส่วน หรือเป็นตัวบ่งชี้ค่านิยม ไม่จัดเป็นค่านิยมที่สมบูรณ์
ที่จะขั้นตอน 7 ขั้นต่อไปแล้วควรนำมาพิจารณาให้สมพันธ์กับค่านิยมที่แต่ละบุคคลยึดถืออยู่
อย่างเห็นแก่ตัว ค่านิยมที่สมบูรณ์จะพัฒนามาจากกระบวนการที่คำนึงถึงความรู้สึก
ความดี ความต้องการ และการกระทำที่สมสมสานกัน เป็นกระบวนการที่ไม่หยุดยั้ง

นอกจากนี้นฤทธยา บิลันธนานนท์ (2526 : 35 - 37) ได้ให้ความหมาย
ของคำว่าการกระจ้างค่านิยมว่า เป็นกระบวนการพัฒนาค่านิยม ที่ช่วยให้บุคคลได้
เรียนรู้ที่จะตัดสินใจ ตั้งเป้าหมายและวางแผนในที่วิถีตลอดจนพัฒนาความดีเพื่อการ
ดำเนินชีวิตในสังคมอย่างมีความหมาย แรทส์, ฮาร์มิน และ ไซมอน (Raths,
Harmin and Simon อ้างในนฤทธยา บิลันธนานนท์, 2526 : 35 - 36) ได้
อธิบายเพิ่มเติมว่า "เราไม่ต้องได้เกี่ยวข้องกับค่านิยมเฉพาะอย่างที่บุคคลมีอยู่ แต่
เราเกี่ยวข้องกับกระบวนการที่ทำให้บุคคลได้ค่านิยมนั้นมากกว่า ดังนั้นสิ่งสำคัญ
คือ กระบวนการอะไรบ้างที่จะมีผลต่อการได้มาซึ่งค่านิยมอย่างใดอย่างหนึ่ง ความ

คิดนี้มาจากข้อสมมติฐานที่ว่า "ไม่ว่าจะเป็นค่านิยมอะไรก็แล้วแต่ที่บุคคลมีอยู่ ควรจะทำให้เขาสามารถดำเนินชีวิตได้ด้วยดีและอย่างอ่อนโยน เนื่องด้วยกับการมีค่านิยมอันอื่น"

นอกจากนี้เขายังกำหนดเกณฑ์ที่จะทำให้บุคคลมีค่านิยมที่สมบูรณ์ได้ ซึ่งเกณฑ์เหล่านี้ได้นำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาค่านิยมด้วย เป็นกระบวนการภาระจ้างค่านิยม หากค่านิยมที่บุคคลมีอยู่นั้นพัฒนามาจากขั้นตอนทั้ง 7 ขั้นตอนดังกล่าวข้างต้นถือได้ว่าค่านิยมนั้นเป็นค่านิยมที่สมบูรณ์

การวัดค่านิยม

วากิต อุตอามาธย (2524 : 18 - 20) ได้ศึกษาวิธีการ และกระบวนการ การวัดค่านิยมจากเอกสารต่าง ๆ สุ่ปได้ดังนี้

เฟรด เอ็น เคอร์ลิงเกอร์ (Fred N. Kerlinger) กล่าวว่า ค่านิยมของคนเรานั้น สามารถจะวัดได้จากพฤติกรรม เจตคติ หรือความคิดเห็นของคนเรา ทั้งนี้เนื่องจากค่านิยมเป็นการแสดงถึงความนิยมชอบที่บุคคล สิ่งของ หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ โดยการบรรยายเมื่อหารือคุณค่าภายในตัวของบุคคลนั้นเอง สังคม ค่านิยมของคนเรานั้นจะแสดงออกในทิศทางใดหรือไม่ตี ควรท้าให้อ่านไม่ควรทำ เนื่องด้วยหรือไม่ เนื่องด้วย ส่วนจัม นันแนลลี่ (Jum Nunnally) กล่าวว่าการศึกษาหรือวัดค่านิยม มีลักษณะคล้ายคลึงกับการวัดความสนใจหรือแม้แต่เจตคติ ทั้งนี้ เพราะค่านิยม ความสนใจและเจตคติมีลักษณะใกล้เคียงกัน ถึงแม้จะไม่ใช่ของเดียวกันก็ตาม แม้เครื่องมือ (Instrument) ที่ใช้วัดความสนใจ หรือเจตคติ ก็สามารถนำมาใช้วัดค่านิยม โดยเฉพาะเครื่องมือประมาณมาตรฐานส่วนประเมินต์ (Rating Scale) เป็นเครื่องมือที่นิยมใช้กับเรื่องดังกล่าว

โร宾 และวิลเลียม (Robin and William) กล่าวว่า การที่จะทราบว่าคนเรารือลังคอมมีค่านิยมอย่างไร จะสังเกตได้จากพฤติกรรม 4 ประการ คือ 1) การเลือกทำอย่างใดอย่างหนึ่งที่ชีวิตประจำวันของบุคคลในสังคมนั้น ๆ ว่าชอบเลือกทำอะไร ชื่อกำไร ชอบทำงานอะไร คงเพื่อนบ้านแบบไหน เลือกงานเรียน

ประเทกษา และหอบซื้อเครื่องใช้แบบใด 2) ความสนใจในเรื่องต่าง ๆ ของคนในสังคม โดยดูว่าคนในสังคมนั้น ๆ สอนใจเรื่องอะไรในชีวิตครอบครัว ชีวิตการงาน และชีวิตในสังคม ตลอดจนเรื่องราวต่าง ๆ ในชีวิตส่วนตัวของแต่ละคน 3) ความคิดเห็นของคนในแต่ละสังคมที่แสดงออกในลักษณะของการเขียน หรือการแสดงความคิดเห็น ซึ่งแสดงให้เห็นถึงหลักการและอุดมการณ์ตามค่านิยมของผู้เขียน หรือผู้แสดงความคิดเห็นของมาให้ทราบเสมอ ๆ และ 4) การสนทนากับบุคคลโดยทั่วไป ตลอดถึงกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน แนวคิดเช่นนี้มีลักษณะคล้ายคลึงกับแนวคิดของ ไฟฟาร์ย เครื่องแก้ว ซึ่งกล่าวถึงการสังเกตค่านิยมของคนเราว่า การที่จะทราบว่าบุคคลนั้นหรือบุคคลนี้มีค่านิยมอะไรนั้น เจ้าก็พอจะสังเกต หรือดูได้อย่างคร่าว ๆ จากพฤติกรรมต่าง ๆ 5 ประการ คือ 1) ดูจากสิ่งที่บุคคลได้เลือกในชีวิตประจำวันของเขาว่าคนนี้ได้เลือกทำอะไร ซื้ออะไร เป็นต้น ซึ่งพอจะเป็นสื่อทางให้เราเข้าใจถึงค่านิยมของคนนั้น ๆ ได้ 2) ดูจากทิศทางแห่งความสนใจของบุคคล คนแรกแต่ละคนจะมีทิศทางของความสนใจที่พอจะสังเกตได้ 3) ดูได้จากคำพูดที่แสดงออกโดยทั่ว ๆ ไป ซึ่งคนเรามักแสดงค่านิยมของตัวเองออกมากทางคำพูดเสมอ เช่น พูดว่า สิ่งนั้นดีสิ่งนั้นไม่ดี ความประพฤติอย่างนั้นน่าเกลียด อย่างนั้นน่าชังมาก เป็นต้น 4) ดูได้จากคำพูดที่ใช้ในการสนทนา เราจะสังเกตเห็นเสมอในวงการสนทนาทั่ว ๆ ไปว่า คำพูดหรือความคิดเห็นบางสิ่งบางอย่างจะทำให้ทราบค่านิยมของคนนั้น ๆ มีอะไรบ้าง และ 5) ดูได้จากความคิด การเขียนของบุคคลซึ่งมักจะแสดงออกถึงหลักการ อุดมการณ์ ความคิด ความผัน และ รสนิยมของตัวเองออกมามากเสมอ สิ่งเหล่านี้เป็นแนวทางที่จะเข้าใจค่านิยมของแต่ละคนได้เป็นอย่างดี

ศาสตราจารย์ บลูม และมาไก (กมค ภูมิประเทศ 2528 : 6 - 7) ได้เสนอวิธีการวัดโดยสร้างสถานการณ์ และใช้เกณฑ์การพัฒนาของพฤติกรรมด้านความรู้สึก (Affective Domain) ซึ่งมีพื้นฐานในการวัด ดังนี้

ขั้นที่ 1 การเลือกสถานการณ์

การเลือกสถานการณ์ เพื่อให้นักเรียนพิจารณาเลือกความรู้สึก

หรือความคิดเห็นเชิงจริยธรรมนั้น จะต้องคำนึงถึงสถานการณ์ที่แตกต่างกัน และที่ผูกพันกับจริยธรรมนั้นโดยอัตโนมัติหลักของกวาริเคราะห์พุทธกรรมมาช่วย กล่าวคือ ถ้ามีการวิเคราะห์พุทธกรรมจริยธรรมไว้แล้ว ก็นำพุทธกรรมย่ออย่างผูกเป็นเรื่องในสถานการณ์ต่าง ๆ เช่น สถานการณ์ทางด้านสถานที่ได้แก่นี้ห้องเรียน ในโรงเรียน ในบ้าน ในที่สาธารณะ สถานการณ์ทางด้านกิจกรรม ได้แก่การเรียน การเล่น การทำงาน เป็นต้น

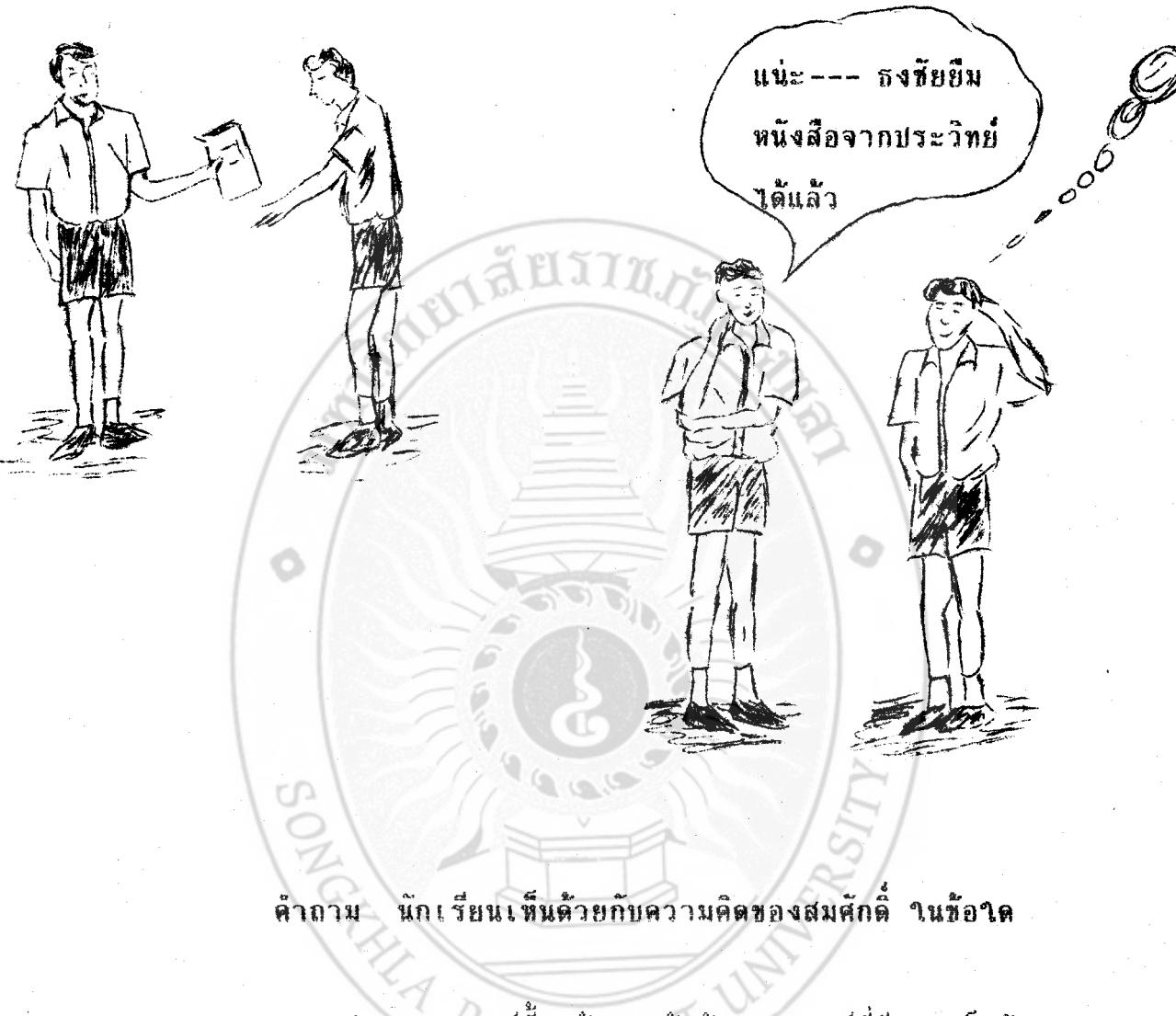
ตัวอย่าง สถานการณ์สำหรับจริยธรรมความเมตตากรุณาที่เลือกไว้ ได้แก่

1. ให้เพื่อนหิบยืมหนังสือ หรือเครื่องเขียน
2. แบ่งปันขนมให้เพื่อน
3. พูดให้กำลังใจแก่เพื่อน ๆ ในการทำงาน
4. แสดงความกhinดีที่เพื่อนได้รับคำชมเชยจากครู สถานการณ์ที่ใช้สำหรับสร้างแบบบัดແลละจริยธรรม ควรใช้บ่อยมาก 5 สถานการณ์

ข้อที่ 2 การแต่งสถานการณ์

จากสถานการณ์ที่เลือกไว้ในข้อที่ 1 ต้องนำมาแต่งเติมให้เป็นสถานการณ์ที่บุคคลในสถานการณ์ปฏิบัติคือกตามหรือขัดแย้งกับจริยธรรม (ในตัวอย่างดีความเมตตากรุณา) เพื่อให้เกิดแรงมุ่งที่จะหันกิจกรรมพิจารณา และในขั้นนี้ถ้าจะทำให้สถานการณ์ซัดเจนยิ่งขึ้น ควรใช้ภาพพวย เพราะจะทำให้ไม่ต้องอธิบายสถานการณ์ด้วยภาษาเป็นข้อความที่ยาวเกินไป (ที่จะทำให้เข้าใจยาก) ดังเช่น ภาพและคำศัพท์ดังนี้

๑.๒ เพื่อนหยิบขึ้นหนังสือ

ค่าธรรมนูญเรียนเห็นด้วยกับความคิดของสมศักดิ์ งานข้อใด

การแต่งส่วนภารณ์ จ้าจะให้ได้ส่วนภารณ์ที่ดีและเป็นตัวแทนของสถานการณ์ ที่จะมีการแสดงออกทางจริยธรรมครูครูราหินนักเรียนทำงานเป็นกลุ่มเพื่อให้ได้ความคิดที่รัดกุมและถูกต้อง

หัวที่ ๓ การแต่งตัวเลือก

การแต่งตัวเลือกให้นักเรียนเลือก ต้องเป็นข้อความที่แสดงถึงความรู้สึก หรือความคิดเห็น ที่สัมท้อนพฤติกรรมงานแต่ละขั้นของพฤติกรรมทางด้านความรู้สึก งานที่นี้จะสรุปลักษณะสำคัญของพฤติกรรมงานแต่ละขั้น เพื่อเป็นแนวทางของการแต่งตัวเลือกดังนี้

	ขั้นตอนความรู้สึก	ลักษณะข้อความที่แสดงถึงพฤติกรรม
1	ขั้นรับความรู้	<p>1. แสดงถึงความสนใจต่อสิ่งของ ความคิด พฤติกรรม และเรื่องราว</p> <p>2. กล่าวถึงการแยกแยะความแตกต่างของสิ่งของ ความคิด พฤติกรรม และเรื่องราว</p> <p>3. กล่าวถึงลักษณะเฉพาะของสิ่งของ ความคิด พฤติกรรมและเรื่องราว ทั้งสิ่งของ ความคิด พฤติกรรม และเรื่องราวเกี่ยวกับกิจกรรม อย่างใดอย่างหนึ่ง</p>
2	ขั้นตอบสนอง	<p>1) ขั้นตอบสนอง ตามคำสั่ง</p> <p>1. ระบุถึงการจะปฏิบัติ หรือการปฏิบัติตามคำสั่ง คำสอน คำแนะนำ กฎหมายที่ บทบาท และหน้าที่ นโยบาย (อันแสดงถึงการเชื่อฟัง หรือ คล้อยตาม)</p> <p>2) ขั้นตั้งใจ และพ่อใจ ตอบสนอง</p> <p>1. กล่าวถึงความตั้งใจปฏิบัติ (หรือจะปฏิบัติ)</p> <p>2. กล่าวถึงการปฏิบัติตัวยังการอาสาสมัคร</p> <p>3. กล่าวถึงความพึงพอใจ ความยินดี ความสนอกสนใจที่ได้ปฏิบัติ</p>
3	ขั้นเห็นคุณค่า	<p>1) ขั้นยอมรับคุณค่า</p> <p>1. กล่าวถึงการยอมรับ ความเข้าใจ ความชื่นชม ต่อสิ่งของ ความคิด หรือการปฏิบัติ</p> <p>2. กล่าวแสดงถึงการยกย่อง ชื่นชม ต่อการปฏิบัติ</p> <p>3. กล่าวถึงความพหุยามในการปฏิบัติให้บ่อยขึ้น</p>

ข้อห้องความรู้สึก	ลักษณะข้อความที่แสดงถึงพฤติกรรม
2) หันแสดงความนิยม และ การยึดมั่นใน คุณค่าค่าทางเบ็ดเตล็ด	<p>1. กล่าวถึงการสนับสนุน การช่วยเหลือ การเข้าร่วมดำเนินการ การเข้าไปมีบทบาทเกี่ยวกับ การปฏิบัติที่สอดคล้องกับคุณค่าที่ยึดถือ</p> <p>2. กล่าวถึงการเข้าร่วมในกลุ่มบุคคล ที่มีสิ่งยึดถือ คล้ายกัน</p> <p>3. กล่าวถึงการปฏิบัติต่อความเชื่อมั่น ความศรัทธา และ ความที่คิดตรงต่อคุณค่าที่ยึดถือ</p> <p>4. กล่าวถึงการตัดค้านการปฏิบัติ ที่ไม่สอดคล้อง กับคุณค่าและภาระภักดีของภาระปฏิบัติที่ตนเห็น คุณค่า</p>

พฤติกรรมทางสังคมที่เบี่ยงเบน

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ เกี่ยวกับพฤติกรรมที่เบี่ยงเบน สรุปได้ว่าพฤติกรรมเบี่ยงเบน หมายถึง พฤติกรรมต่าง ๆ ที่มีลักษณะดังนี้

1. พฤติกรรมไม่เหมาะสมสมกับวัย
2. พฤติกรรมที่มีความสามารถต่ำ (Inadequate Behavior) (ไม่นับพวากบัญญาอื่น)
  - พฤติกรรมที่แสดงออกมากว่า ၅
  - ไม่มีความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม
  - ขาดการตัดสินใจที่ดี
  - ไม่มีความรับผิดชอบ
  - ขาดความกระตือรือร้น
  - ไม่ช่วยตัวเอง

3. พฤติกรรมหลีกเลี่ยงสังคม (Schizoid Behavior)

- ไม่ชอบเข้าสังคม ชอบอยู่ตามลำพัง
- หลีกเลี่ยงการแข่งขัน
- ไม่สามารถสร้างความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้อื่นได้
- ตึงตัวเรื่องของจากสังคม
- มีความรู้สึกไว อ่อนไหวง่าย
- ชอบเพ้อพ้น
- เก็บกดไม่แสดงออก

4. พฤติกรรมแบบบูรวน (Cyclotymic Behavior)

เป็นคนมีพฤติกรรมแบบบูรวนง่าย สลับระหว่างความร่าเริงกับเคราซึม คือบางครั้งอารมณ์ที่ร่าเริง พูดมาก เอะอะวุ่นวาย มีความกระตือรือล้น มีความทะเยอทะยาน จะเปลี่ยนเป็นอารมณ์เคราเงียบเฉย มีความวิตกกังวลสูงมองโลกในแง่ร้าย มีพฤติกรรมเดือยชา หงุดหงิดรู้สึกห้อแท้ หมดกำลังใจ พฤติกรรมจะแกร่งไก่มาก สลับระหว่าง 2 แบบหมุนเวียนเป็นวงจร

5. พฤติกรรมแบบประวาง (Paranoid Behavior)

- เป็นคนล้าหากain การสร้างสัมพันธภาพที่ต้องคนอื่น
- มีความรู้สึกไวมาก
- ไม่ยืดหยุ่น
- ไม่เปลี่ยนความคิดง่ายๆ
- มีความรู้สึกว่าตนเองเป็นคนสำคัญ เป็นคนเก่ง เป็นคนดีมากเกินไป ชอบติเตียนผู้อื่น จูงตั้งผู้อื่น

6. พฤติกรรมแบบสมยอมและก้าวร้าว (Passive - Aggressive Behavior)

- เป็นคนที่มีพฤติกรรมที่มีลักษณะทั้งสมยอมและก้าวร้าว
- แสดงออกของความก้าวร้าวในลักษณะเงียบ เก็บกอดความเดือด

- แสดงพฤติกรรมออกมานิลัษณะของการขัดขืน ตื้อจิง ไยกไย ขัดขวางไม่ให้ความร่วมมือ ผลดีวันบประกันพรุ่งเป็นการแสดงแสดงออกของพฤติกรรมที่ส่อท่อนให้เห็นถึงความไม่พอใจ ไม่กล้าแสดงออกมากอย่างเปิดเผย

7. พฤติกรรมแบบพึ่งพาผู้อื่น (Dependent Behavior)

- มีพฤติกรรมไม่เป็นตัวของตัวเอง
- ขาดความเชื่อมั่น
- ค่อยพึ่งพาผู้อื่น มีพฤติกรรมเกาะติดกับบุคคลใดบุคคลหนึ่ง โดยเฉพาะคนที่เข้มแข็งกว่า หรือเก่งกว่า
- ไม่ชอบการแบ่งปัน

8. พฤติกรรมแบบก้าวร้าว (Explosive Behavior)

- แสดงพฤติกรรมก้าวร้าว ทึ่งร่างกายและวาจา
- เป็นคนที่จะเบิดพฤติกรรมไว้รอออกมากาง่าย ๆ เมื่ออยู่ในสภาวะถูกบีบคั้น หรือเมื่อเผชิญเหตุภัยที่ยังยากไม่พอใจ
- ไม่สามารถควบคุมสติสัมปชัญญะได้มักแสดงความก้าวร้าวเกินกว่าเหตุ ถ้าถูกข้อความจากผู้ใดมาก โดยเฉพาะกับบุคคลที่สามารถข่มขู่ได้

9. พฤติกรรมย้ำคิดย้ำทำ (Obsessive - Compulsive Behavior)

- เป็นคนที่มีความวิตกกังวลสูงในเรื่องต่าง ๆ
- มีความตระหนานหื่นอยู่เสมอที่จะเกินไป จะปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด และมีการตรวจสอบซ้ำแล้วซ้ำอีก

10. พฤติกรรมแบบลิสท์เรีย (Hysterical Behavior)

- คนที่มีอารมณ์หวัดไหว ไม่แน่นอน อารมณ์ไม่คงที่
- แสดงพฤติกรรมเรียกว่าความสนใจจากผู้อื่น
- มีบุคลิกภาพ 2 อย่างขัดแย้งกัน เช่นบางครั้งสงบเสี้ยมบางครั้งมีบุคลิกเปรี้ยว

11. พฤติกรรมต่อต้านสังคม (Anti - Social Behavior) เท่านั้น

- มีปฏิวิธิยาต่อต้านสังคม

- ทำร้ายสังคม
- ไม่ให้ความร่วมมือ ต่อต้านสังคม
- แสดงพฤติกรรมที่สังคมไม่ยอมรับ
- ไม่มีวุฒิภาวะทางอารมณ์
- กระทำการพฤติกรรมไม่ดี เช่น เก็บเกะ เกเร หนีโรงเรียน ขโมย ติดยา ติดสิ่งเสพติด ติดแอลกอฮอล์ มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศ
- ชอบทำร้ายร่างกายผู้อื่น หรือตนเอง จนถึงก่ออาชญากรรมฆ่าคนตาย ทำผิดกฎหมาย

จากลักษณะดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยขอสรุปความหมายของพฤติกรรมทางสังคมที่เบี่ยงเบนที่ใช้ในการศึกษาระดับนี้ว่า พฤติกรรมทางสังคมที่เบี่ยงเบน หมายถึง พฤติกรรมของเด็กและเยาวชนที่ประพฤติไม่เหมาะสม ที่เด็กและเยาวชนพึงประสงค์ และปฏิบัติซึ่งขัดต่อระเบียบของโรงเรียน กฏหมาย และศีลธรรม

อีริกสัน (Erikson อ้างในสภาน ชีวิตมนุษย์ 2536 : 112-114) นักจิตวิทยาพัฒนาการได้ศึกษาหาความสัมพันธ์เกี่ยวกับ พัฒนาการทางด้านจิตใจของวัยรุ่นกับปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรม โดยให้ความเห็นว่าวัยรุ่นเป็นช่วงของการเลียนแบบ การเลียนแบบเกิดขึ้นจากเด็กเกิดความสัมสัยในบทบาท เกี่ยวกับ "ตนเอง" ทั้งนี้เนื่องจากข้อมูลที่เด็กได้รับไม่สามารถตอบคำถามข้อสัมสัยเกี่ยวกับตัวของเด็ก หรือเกี่ยวกับเข้าหมายชีวิตของเด็กได้อย่างชัดเจนถูกใจ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของวอร์ฟ เกโลด และเทอร์แมน (Wolf Gedo and Terman) ได้เน้นให้เห็นเกี่ยวกับความเข้าใจตนเองและการสำคัญของของวัยรุ่นที่ทำให้เด็กลองบทบาทความสัมพันธ์กับพ่อแม่ลง และเพิ่มความต้องการที่จะเข้าไปมีความสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อนสนม และชุดนี้เองที่เริ่มน้ำเด็กให้เข้าไปสู่การกระทำที่ไม่เหมาะสมได้ หากเด็กไปได้ด้านนิยมที่ผิด ๆ จากการลุ่มเพื่อนชื่นชมในสิ่งผิดๆ ว่าเป็นสิ่งดีควรแก้กاريยกย่อง พฤติกรรมจากแก็งค์ที่เด็กชื่นชมก็จะเป็นตัวกระตุ้นนำเด็กไปสู่การกระทำการทำความผิด หรือกระทำในสิ่งที่ขัดต่อระเบียบและกฏเกณฑ์ที่สังคมกำหนดไว้ นอกจากนี้ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนของบุคคล เกิดจากการที่บุคคลได้รับความกระทบกระทึบทางจิตใจ

อย่างรุนแรง และมีลักษณะต่อเนื่องจนมีผลให้บุคคลไม่สามารถทนต่อความกระทุกกระเทือนใจนั้น ๆ ได้ บังจัยที่ส่งผลต่อจิตใจได้แก่ การบีบคั้นทางจิตใจ ความไม่ไวต่อการรับความรู้สึกของบุคคลอื่น ความตึงเครียดและความก้าววัววัว ส่วนพฤติกรรมเบี่ยงเบนที่เกิดจากสาเหตุหรือปัจจัยทางสังคมนั้น ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) ได้กล่าวว่า "บางที่การเสริมแรงก็ไม่จำเป็นเสมอไปที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้" นักพูดทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชื่อว่า การติดตามดูพฤติกรรมของบุคคลใดก็ตามจะเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ และในเวลาต่อมาการเรียนรู้ดังกล่าวจะสามารถนำมาใช้กับสถานการณ์อื่น ๆ ที่เกิดขึ้นได้ หากความเชื่อนี้ทำให้พันว่าแบบอย่างของพฤติกรรม (Modeling) เป็นเรื่องที่มีความสำคัญมากต่อพฤติกรรมของบุคคล แบบอย่างของพฤติกรรมเป็นกระบวนการ ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเพื่อจะบุคคลสามารถเรียนรู้ได้จากการเฝ้ามองพฤติกรรมของบุคคลอื่น ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของกิตติพงศ์ พัฒนาพงศ์ (2538 : 380) ที่ศึกษาพฤติกรรมเบี่ยงเบนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมปลายในเขตกรุงเทพมหานครเป็นการวิเคราะห์เชิงปริมาณทางสังคมจิตวิทยา โดยศึกษาภัณฑ์นักเรียนจำนวน 1,017 คน และบังจัย 10 ตัวที่ส่งผลต่อพฤติกรรมเบี่ยงเบนได้แก่ ความรู้สึกผูกพันกับสังคม การมีเข้าหมายทางการศึกษา ความสามารถทางการศึกษา สถานภาพทางเศรษฐกิจของนักเรียน การขับถั่งภายใน การรับรู้ความรุนแรงในการลักพาที ความไม่สักดิ์กับผู้มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน การยอมรับตัวแบบที่เบี่ยงเบน การเสริมแรง และเพศ พนว่าตัวแบบที่ส่งผลต่อพฤติกรรมที่เบี่ยงเบน มี 4 บังจัยได้แก่ ความไม่สักดิ์กับผู้เบี่ยงเบน การยอมรับตัวแบบที่เบี่ยงเบน การเสริมแรง และเพศของนักเรียน

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้นจะเห็นว่า วัยรุ่นเป็นวัยที่ต้องการเลียนแบบและพยายามยืดแบบที่ถูกต้องเหมาะสม ซึ่งมักจะขัดแย้งกับสภาพที่เป็นจริงในสังคมทำให้เกิดความดับข้องใจ เช่นเห็นบิดา แมรดา ผู้ปกครอง หรือผู้ใหญ่ในสังคมสูบบุหรี่ ดื่มสุรา มีงานเลี้ยงสังสรรค์ เขาคิดว่าตนต้องแบบอย่างที่ดี แต่ขณะเดียวกันจะได้รับการลั่งสอนจากบิดา แมรดา หรือครู ว่าการกระทำ หรือพฤติกรรมนั้น ๆ ไม่เหมาะสม สำหรับเด็กทำให้วัยรุ่นรับไม่ได้เนื่องจากเขามีความคิดว่าเขาต้องเป็นผู้ใหญ่แล้ว จาก

ความตัดแย้งดังกล่าวนำไปสู่ความไม่เข้าใจกับบิดามารดาหรือผู้ปกครอง ทำให้เด็กวัยรุ่นในหาที่พึ่ง คือเพื่อน หากอยู่ในกลุ่มเพื่อนที่มีพฤติกรรมที่เหมาะสมจะช่วยกันดึงใบงานทั้งที่ดี แต่หากเข้าไปอยู่ในกลุ่มเพื่อนที่มีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ย่อมทำให้มีโอกาสที่จะมีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนได้ง่าย ดังนั้นพฤติกรรมของเพื่อนสนิทจึงมีผลและเป็นสิ่งหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดพฤติกรรมของเด็กวัยรุ่นได้

การอบรมเลี้ยงดู

ความหมาย

เชียร์ และคณะ (Sear and other, 1957 : 457 อ้างใน งานดาวนินทานที่ 2536 : 39) ให้ความหมายของการอบรมเลี้ยงดูว่า หมายถึงการปฏิสัมพันธ์กันระหว่างบิดามารดา กับบุตร ซึ่งหมายรวมถึงการแสดงออกถึงเจตคติ คำนิยม ความสนใจ และความเชื่อ ควบคู่ไปกับการเลี้ยงดู และฝึกพฤติกรรมต่าง ๆ การอบรมเลี้ยงดูเป็นกระบวนการ ที่ดำเนินไปอย่างต่อเนื่องทุกขณะที่เด็กใช้ชีวิตร่วมกับบิดามารดา มีผลต่อพฤติกรรมในปัจจุบัน และจะสมเป็นศักยภาพที่จะแสดงออกในอนาคต จากการศึกษาผลการวิจัยเกี่ยวกับ ความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดา กับบุตร ชาวอเมริกาจำนวนมาก ทำให้ เชียร์ และคณะ เชื่อว่าการอบรมเลี้ยงดูเด็กในครอบครัวเป็นเรื่องสำคัญที่สุดต่อพัฒนาการทางบุคคลกิจภาพของเด็ก เด็กจะมีพฤติกรรมหรือการแสดงออกที่เหมาะสมหรือไม่เพียงใด ขึ้นอยู่กับการอบรมเลี้ยงดูที่ได้รับจากบิดามารดาเป็นสำคัญส่วนมาก งานนินทานที่ (2536 : 72) ได้ให้ความหมายของการอบรมเลี้ยงดูว่า หมายถึงการที่ผู้ใหญ่บุคคลต่อเด็กในชีวิตประจำวัน เพื่อเลี้ยงดูฝึกอบรมลักษณะพฤติกรรมของเด็กทั้งด้วยตัวเองและทางอ้อม ส่วนวรรณกรรม รุ่งพิสุทธิพงศ์ (2533 : 6) ให้ความหมายว่าการอบรมเลี้ยงดูหมายถึงวิธีการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่หรือผู้ปกครองที่ให้แก่เด็ก และดวงเดือน พันธุมนาริน และคณะ (2528 : 3-12) ได้ให้ความหมายว่า การอบรมเลี้ยงดูหมายถึงการที่ผู้ใดชี้ดีเด็ก มีการติดต่อ เกี่ยวข้องกับเด็กทั้งทางด้านคำพูดและการกระทำ ซึ่งเป็นการสื่อความหมายต่อเด็ก ทั้งทางด้านความรู้สึกและอารมณ์ของผู้กระทำ ผลลัพธ์จะเป็นทางให้ผู้เลี้ยงดูสามารถ

จะให้รางวัลและลงวิทย์เด็กได้ นอกจากนี้ยังเป็นโอกาสที่เด็ก ได้ดูแบบอย่างการ
กระทำของผู้เรียนงดูด้วย

ประเภทการอบรมเลี้ยงดู

จากการศึกษาผลงานวิจัยเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดู ทั้งในประเทศไทยและ
ต่างประเทศมายาวนาน สามารถจำแนกประเภทการอบรมเลี้ยงดูตามลักษณะและการ
ปฏิบัติต่อเด็กในหลายรูปแบบ ดังนี้

1. แบ่งเป็น 2 มิติ

1.1 ครองเดือน พันธุ์มนนาวิน และคณะ (2528 : 3 - 12)

จำแนกประเภท ดังนี้

1.1.1 การอบรมเลี้ยงดูแบบบังคับ

1.1.2 การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม

1.2 วรรณจาม รุ่งพิสุทธิพงศ์ (2522 : 6) จำแนกประเภท

ดังนี้

1.2.1 การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดขั้น หมายถึงวิธี

การอบรมเลี้ยงดูที่เด็กมีความรู้สึกว่า ตนไม่ได้รับอิสระเท่าที่ควร ต้องอยู่ในระเบียบ
วินัยที่พ่อแม่กำหนด หรือถูกควบคุมไม่ให้ได้รับความสะดวกในการทำงานที่ตนเองต้องการ

1.2.2 การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย หมายถึงวิธีการ
อบรมเลี้ยงดูที่ทำให้เด็กมีความรู้สึกว่า ตนได้รับการปฏิบัติตัวด้วยความยุติธรรมจากผู้

ปกครอง ได้รับความรักความอบอุ่น ได้รับการยอมรับทางด้านความคิดเห็นและการแสดง
ออกอย่างมีเหตุผลจากพ่อแม่ นอกจากนี้วรรณจาม รุ่งพิสุทธิพงศ์ (2522 : 22

- 24) ได้สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และแบบ
เข้มงวดขั้น โดยศึกษาทฤษฎี เอกสารงานวิจัยและทำ Critical Incident

กับนักเรียนชั้นประถมปีที่ 6 โรงเรียนวัดคอมรินทรารามจำนวน 70 คน โดยให้เขียน
พูดกรรมของพ่อแม่ หรือผู้ปกครองที่ปฏิบัติต่อเด็ก ตามรายงานของเด็กสรุปได้ดังนี้

พฤติกรรม	การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย	การเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกว้างข้น
การให้ความรัก	<p>พ่อแม่จะให้ความสนใจสนับสนุนเป็นกันเองกับลูก ทำให้ลูกรู้สึกอบอุ่นที่พ่อแม่เป็นหึงเพื่อน และผู้ปกครอง</p>	<p>พ่อแม่จะไม่ให้ความสนใจสนับสนุนกับลูกเท่าที่ควร พ่อแม่จะทำให้ลูกรับรู้ว่าเด็กดี คือเด็กที่ทำตามความคิดสั่ง ซึ่งมักจะทำให้ลูกรู้สึกว่าพ่อแม่เป็นเหมือนผู้บังคับบัญชา หรือผู้คุม</p>
การใช้เหตุผล	<p>พ่อแม่จะให้โอกาสลูกแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ และรับฟังความคิดเห็นของลูกเสมอ ก่อนจะลงโทษทุกครั้ง พ่อแม่จะอธิบายเหตุผลให้ลูกฟังก่อนเสมอ ว่าเหตุใดจึงถูกลงโทษ</p>	<p>พ่อแม่ไม่ยอมรับฟังลูก และจะตัดสินลูกตามความคิดเห็น และความพอใจของตน</p>
การควบคุม	<p>พ่อแม่จะให้อิสระ ให้โอกาสลูกได้ทำกิจกรรมต่างๆ และตัดสินใจด้วยตนเองตามสมควร โดยที่พ่อแม่จะไม่ก้าวเข้ามายื่งเสีย เนื่องส่วนตัวของลูกมากนัก เมื่อลูกมีปัญหา ก็สามารถขอความเห็นจากพ่อแม่ได้</p>	<p>พ่อแม่จะควบคุมดูแล และสอดส่องพฤติกรรมของลูกในทุกๆ ด้าน ไม่ให้โอกาสลูกในการตัดสินใจ เกี่ยวกับปัญหาใดๆ ด้วยตัวเองเลย</p>

พฤติกรรม	การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย	การเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวัดกวดขัน
การลงโทษ	พ่อแม่จะใช้วิธีการลงโทษทางจิตใจมากกว่าทางร่างกาย เช่น การตัดสิทธิ์ต่าง ๆ หรือทำเพิกเฉยไม่ให้ความรักความสนใจลูกช้ำร้ายแรงหนัก จนกว่าลูกจะปฏิบัติดนให้ถูกต้อง เป็นต้น	มักใช้วิธีการลงโทษทางกาย เช่น เชี่ยนตี หยิก ทุบ เป็นต้น หรือทางอารมณ์ คุ่ค่า ว่าให้อาย

2. แบ่งเป็น 3 มิติ

2.1 ดวงเดือน พัฒนาวิน และคณะ (2528 : 3 - 13) จำแนกประเภทดังนี้

2.1.1 การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูแบบรักมาก และควบคุมค่อนข้างน้อย

2.1.2 การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวัดกวดขัน หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูแบบรักน้อย ควบคุมมาก

2.1.3 การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูแบบรักน้อย ควบคุมน้อย

2.2 บัลด์วิน ศัลซอร์น และ เบรสส์ (Baldwin Kalhorn and Bress อ้างในนวัตศิริ เปาโรหิต และคณะ (2520 : 198 - 199) ได้กล่าวถึงบรรยายกาศในครอบครัวไว้เป็น 3 ประเภท คือ

2.2.1 บ้านที่มีการปกครองแบบประชาธิปไตย (Democratic)

คือบิตามารดาให้อิสระภาพแก่บุตรพ่อประมาณ
ธรรมชาติของเด็ก มักจะเป็นบิดามารดาที่มีการศึกษาตื้นกว่า ผู้ใช้การปกครองแบบ
อัตตาธิปไตย เด็กจะมีนิสัยกล้าไม่กลัวคน สันใจซึ้งความในสิ่งที่ตนไม่รู้

2.2.2 บ้านที่มีการปกครองแบบอัตตาธิปไตย (Autocratic)

คือ บิตามารดาตั้งกฎการกระทำการของเด็กแบบทุกชนิด เด็กจะต้องรักษาและเป็นบินัย
อย่างเคร่งครัด

2.2.3 บ้านที่มีการปกครองแบบไม่มีกฎเกณฑ์(Indulgent) คือ
บิตามารดาไม่มีการตั้งกฎข้อบังคับใด ๆ เลย เด็กสามารถกระทำทุกสิ่งทุกอย่างตาม
ความปรารถนาได้

2.3 บรรดา สุวรรณทัต แฉะคมะ (2521 : 34) สรุปการอบรม
เลี้ยงดูของพ่อแม่ไทย 3 ประเภท ดังนี้

2.3.1 แบบให้ความรัก คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความอบอุ่น
เป็นกันเอง และยกย่องเด็ก ให้รางวัลเด็ก มีการแสดงความรักและตามใจเด็กพอ
สมควรมีกับมากในครอบครัวที่พ่อแม่อยู่ด้วยกัน

2.3.2 แบบลงโทษ คือ การอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่ใช้การลงโทษ
เด็กเมื่อเด็กทำผิดด้วยการดุ่า หรือเรียนตีตามแต่ลักษณะของความผิด และมักพบ
มากในครอบครัวที่พ่อแม่ถึงแก่กรรม หรือแยกกันอยู่

2.3.3 แบบเรียกร้องจากเด็ก เป็นการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่คาด
หวังว่า ลูกของตนจะต้องเป็นไปตามที่ตนตั้งใจไว้ พ่อแม่จะเป็นผู้กำหนดพฤติกรรม
ต่าง ๆ ให้ลูกทุกอย่างเช่นจะเป็นแบบในครอบครัวคนไทยโดยทั่วไป

2.3.4 สมาคมเศรษฐศาสตร์แห่งประเทศไทย (2524 : 83 -
85 อ้างใน พนค ๕๒๓ : ๔๕ - ๔๗) ได้ศึกษาด้านนี้ สรุปแบบ
การอบรมเลี้ยงดู แบ่งเป็น 3 みたい ดังนี้

1) แบบอัตตาธิปไตย (Authoritarian) เป็นการ
อบรมเลี้ยงดูที่บิดาเป็นหัวหน้าครอบครัว มีหน้าที่มาเลี้ยงครอบครัว มีอำนาจเด็ดขาด
ในการตั้งเป้าหมายของครอบครัวและกฎเกณฑ์ให้ทุกคนปฏิบัติตาม มารดารับผิดชอบ

งานบ้านทุกอย่างตลอดจนการอบรมเลี้ยงดูบุตร การตัดสินใจในครอบครัวจะเป็นหน้าที่ของบิดาเท่านั้น ทั้งมารดาและบุตรไม่มีส่วนออกเสียง บิดามารดาไม่แสดงความรักให้บุตร ความเอาใจใส่ต่อกันมีน้อย ทุกคนปฏิบัติภารกิจของครอบครัวตามหน้าที่แทนที่จะทำด้วยความเห็นใจ

2) แบบตามใจท่าน (Laissez - faire) เป็นการอบรมเลี้ยงดู ที่บิดามารดาต่างก็ไปคุณลักษณะตามความชอบของตน ไม่สนใจในกันและกันและบุตรเท่าที่ควร บิดามารดาเชื่อว่า "เด็กจะดีต่อเมือง จะชั่วชั่วเมือง" ทำให้คิดว่าไม่ต้องรับผิดชอบในการอบรมสั่งสอนบุตรให้ประพฤติในสิ่งที่ควรประพฤติ ถ้าเด็กโตขึ้นเสียคนก็ถือว่าเป็นกรรมของเด็กเอง

3) แบบเสรีประชาธิปไตย (Democratic) เป็นการอบรมเลี้ยงดูที่บิดามารดาเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน รับผิดชอบร่วมกันในการอบรมเลี้ยงดูบุตรและการกิจกรรมอื่น ๆ ของครอบครัว การตัดสินใจด้วยความสุขของส่วนรวมเป็นใหญ่บุตรมีโอกาสใช้ความสามารถอย่างเต็มที่ และรับผิดชอบในกิจกรรมต่าง ๆ ของครอบครัว มีโอกาสให้หัดคิดวิเคราะห์ และตัดสินใจในเรื่องจากเล็กไปใหญ่ บิดามารดาสนองความต้องการพื้นฐานของเด็ก ให้ความรัก ความเอาใจใส่ จัดสิ่งแวดล้อมทางกายภาพเพื่อให้บุตรเจริญเติบโตได้อย่างเต็มที่ ถ้ามีความขัดแย้งเกิดขึ้นก็เป็นโอกาสให้แต่ละคนได้ฝึกการใช้เหตุผลโดยแยก

3. แบ่งเป็น 4 มิติ

3.1 พัฒนา มีพนักงาน (2533 : 48) ได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู จำแนกประเภทได้ ดังนี้

3.1.1 การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่ผู้ปกครองแสดงความรักต่อลูกอย่างเปิดเผย ให้ความเป็นกันเอง ให้การสนับสนุน ให้กำลังใจ ดูแลเอาใจใส่ ยอมรับในความคิดเห็นและเหตุผลของลูก มีความเข้าใจความรู้สึกของลูกเป็นอย่างดี

3.1.2 การอบรมเลี้ยงดูแบบการใช้เหตุผล หมายถึง การอบรม

เลี้ยงดูที่บุคคลองค์แข่งเหตุผลต่าง ๆ ในการกระทำของเด็ก และการบอกให้ลูกกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดโดยไม่ใช้อ่านใจในการชี้บังคับ ไม่ใช้อารมณ์เป็นที่ตั้ง และมีการลงโทษพอควรแก่การทำผิดของเด็ก

3.1.3 การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันหมายถึง การอบรม

เลี้ยงดูที่เด็กมีความรู้สึกว่า ตัวเองไม่ได้รับอิสรภาพเท่าที่ควรต้องอยู่ในระเบียบวินัยที่ผู้บุคคลองกำหนดไว้ ไม่ถูกความคิดเห็น มีการลงโทษเมื่อไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง มีการลงโทษทางกาย

3.1.4 การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่เด็กมีความรู้สึกว่า ตนเองไม่ได้รับการเอาใจใส่ การสนับสนุนหรือคำแนะนำจากผู้บุคคลองว่าจะไร้ภัยอย่างไรเด็ดขาด ปล่อยให้ทำอะไรตามใจชอบไม่ค่อยมีการลงโทษ พ่อแม่ไม่ให้ความอบอุ่นเท่าที่ควร

3.2 ดวงเดือน พัฒนาวินัยและเพญแข ประจำปีจันทริก (2520 : 73 - 74) ได้จำแนกรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูเป็น 4 มิติ ดังนี้

3.2.1 การถูกเลี้ยงดูแบบรัก หมายถึง การรายงานของผู้ดูแลว่าได้รับการปฏิบัติจากบิดามารดาในลักษณะต่าง ๆ ดื้อ แสดงความสนใจสนมรักได้รื่นรมย์ สนใจทุก ๆ สิ่ง และช่วยแก้ปัญหาให้ลูก

3.2.2 การถูกเลี้ยงดูแบบควบคุม หมายถึง การรายงานของผู้ดูแลว่าบิดามารดาของตนได้ออกคำสั่ง และควบคุมการกระทำการของตนในเรื่องต่าง ๆ อายุ เสมอ โดยไม่ยอมปล่อยให้ลูกเป็นตัวของตัวเอง

3.2.3 การถูกเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล หมายถึง การรายงานของผู้ดูแลว่า บิดามารดาของตนได้อธิบายเหตุผลในขณะที่สนับสนุน และห้ามปราบปรามการกระทำการของลูก

3.2.4 การถูกเลี้ยงดูแบบลงโทษทางกายหรือจิตใจ หมายถึง การรายงานของผู้ดูแลว่า บิดามารดาของตนลงโทษเด็กวิธีการทำให้เจ็บกายหรือเลือกลงโทษเด็กด้วยวิธีการตีเตียน หรือตัดสิทธิ์ต่าง ๆ

4. แบ่งเป็น 5 มิติ

ดวงเตือน พื้นที่มนต์นาวินและคณา (2528 : 3 - 12) จำแนก
ประเภทรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูด้วยสี

4.1 การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน หมายถึง การที่บิดามารดา^{สี}
รายงานว่าในการปฏิบัติต่อบุตร ตนได้แสดงความรักให้รู้ เอาใจใส่ สนใจทุกชั้น^{สี}
ของตนมากเพียงใด มีความใกล้ชิดกับบุตรโดยได้กระทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับบุตร
มากน้อยเพียงใด นอกจากนี้ยังมีความสนใจสนับสนุน สนับสนุนช่วยเหลือ และให้ความ
สำคัญแก่บุตร ให้ในสิ่งที่บุตรต้องการ ฉะนั้นบิดามารดาที่เลี้ยงดูด้วยสี จึงเป็นผู้ที่บุตร
รักและบุตรเห็นความสำคัญของบิดามารดา

4.2 การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล หมายถึง การที่บิดามารดาได้
อธิบายเหตุผลให้แก่บุตร ในขณะที่มีการสั่งเสริม หรือขัดขวางการกระทำการของบุตร
หรือลงโทษบุตร นอกจากนี้บิดามารดาที่ใช้วิธีการนี้ ยังใช้แรงวัดและลงโทษบุตร
อย่างเหมาะสมกับการกระทำการของบุตร หากกว่าที่จะปฏิบัติต่อบุตรตามอารมณ์ของ
ตนเอง การกระทำการของบิดามารดาจะเป็นเครื่องช่วยให้บุตรได้เรียนรู้ และรับทราบ
ถึงสิ่งที่ควรและไม่ควรกระทำ ตลอดจนสามารถทำนายว่าตนจะได้รับรางวัลหรือโดน
ลงโทษจากบิดามารดาหลังจากที่ตนกระทำการใดก็ตามต่อไป

4.3 การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิตใจมากกว่าทางกาย หมาย^{สี}
ถึง การที่บิดามารดารายงานเกี่ยวกับวิธีการลงโทษบุตรด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การ
ใช้อำนาจบังคับโดยการลงโทษทางกาย หรือการใช้วาจาดูว่า การงดแสดงความรัก^{สี}
ให้รู้ เมตตา และการตัดสิทธิ์ต่างๆ ซึ่งเป็นการลงโทษทางจิตใจ

4.4 การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม หมายถึง การออกคำสั่งให้เด็กทำ
ตามแล้วผู้ใหญ่ค่อยตรวจสอบได้ตามที่ต้องการหรือไม่ ถ้าเด็กไม่ทำ
ตามก็จะลงโทษเด็ก ส่วนการควบคุมน้อย หมายถึงการปล่อยให้เด็กรู้จักดีตัวสินใจ
เองว่าควรทำหรือไม่ควรทำสิ่งใด และเปิดโอกาสให้เด็กเป็นตัวของตัวเองบ่อยครั้ง
โดยไม่เข้าไปชี้แจงเกี่ยวกับเด็กมากนัก

4.5 การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ฟังตนเอง หมายถึง การเปิดโอกาสให้

เด็กได้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันด้วยตนเองภายใต้การแนะนำและการฝึกฝนจากบุคลากรด้วย หรือผู้เลี้ยงดูอื่น ๆ ซึ่งจะทำให้เด็กช่วยตนเองได้เร็วไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่นมากและนานเกินไป

ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อค่านิยม

ค่านิยมเป็นความเชื่อย่างหนึ่งเกี่ยวกับสิ่งที่ปรารถนาหรือไม่ปรารถนาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติ อันนำไปสู่เป้าหมายของการดำเนินชีวิต บุคคลหนึ่งจะมีค่านิยมหลากหลายแต่ไม่มากนัก และมักจะคงที่เปลี่ยนแปลงได้ยาก ยกเว้นหากยังคงยึดถือค่านิยมนั้น ๆ อุปสรรคไปแล้ว จะส่งผลต่อการดำรงชีพของตน บุคคลนั้นก็อาจเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงตนเอง เพื่อนำไปสู่ค่านิยมใหม่ที่ช่วยให้การดำรงชีพของตนดีขึ้น ดังพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่พระราชทานไว้ในที่ประชุมสมาคมพุทธศาสตร์ที่ราชอาณาจักรตั้งนี้ (ทรงลักษณ์ เทพสวัสดิ์ 2536 : 256) "ข้าพเจ้ายินดีวายที่สมาคมพุทธศาสสนากั้งหลามมาประชุมหารือกัน ด้วยเรื่องพระพุทธศาสนาภารกิจการเปลี่ยนแปลงของสังคม ความเปลี่ยนแปลงอย่างหนึ่งที่น่าวิตก ก็คือ ทุกวันนี้ความคิดอ่านและความประพฤติหลากหลาย ซึ่งแต่ก่อนถือว่าเป็นความชั่ว เป็นความผิด ได้กล้ายึดถือเป็นสิ่งที่คนในสังคมยกย่อง และประพฤติปฏิบัติกันโดยไม่สะตุ้ง สะเทือน จนทำให้เกิดปัญหา และทำให้วิสัยชีวิตของแต่ละคนมีดมลงไป ข้าพเจ้าเห็นว่าเป็นหน้าที่ของชาวพุทธ จะต้องร่วมกันแก้ปัญหานี้อย่างจริงจัง แต่ละท่านแต่ละฝ่ายต้องยึดหลักการให้มั่นคงที่จะไม่ทำสิ่งใด ๆ ที่ชั่ว ที่เสื่อม ต้องกล้าและบากบี้ที่จะทำสิ่งที่เป็นความดี เป็นความดูถูกต้อง และเป็นธรรม เพื่อให้ผลความประพฤติดีประพฤติชอบบังเกิดเพิ่มพูนขึ้น และค้าจุนส่วนรวมไว้มิให้เสื่อมกรุดลง หากให้กลับฟื้นคืนดีได้โดยลำดับ"

จากพระบรมราโชวาทจะสังท้อนให้เห็นว่า ปัจจุบันสังคมไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงวิสัยชีวิต ค่านิยมและพฤติกรรมที่ต้องมีความในอดีตไปสู่ค่านิยมและพฤติกรรมที่ไม่ต้องมีซึ่งจะนำไปสู่สภาพปัญหาของคนในสังคม ทั้งนี้เนื่องจากในอดีตที่ผ่านมาสังคมไทยเป็นสังคมที่อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข มีความเอื้อเฟื้อ เพื่อแผ่ กตัญญูรักดู ชื่อสัตย์จริงใจ

เคารพผู้อ้วนไว้ เดินสายกลางรือวิจัยพอยไม่มีกังวลฯ ฯลฯ แต่สภាពลังสัมคมที่เปลี่ยนแปลงจากสัมคมเกษตรกรรมไปสู่สัมคมอุตสาหกรรมและการบริการ มีการแข่งขันต่อสู้ และมีความเจริญก้าวหน้าทางวัฒนุ ซึ่งส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของคนในสัมคมที่จะต้องดำเนินชีวิตรอยู่ในสัมคม ทำให้ค่านิยมที่ดีงาม หรือที่พึงประสงค์ในอดีตเปลี่ยนไปจากค่านิยมที่ช่วยเหลือเอื้อเฟื้อเพื่อแผ่เชิงกันและกัน ไปสู่ค่านิยมที่อยู่อย่างตัวใจครั้วมัน เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน พยายามทำทุกวิถีทางที่จะได้มาซึ่งปัจจัยด้านเงินและวัฒนุ โดยปราศจากการตรวจสอบนักธุรกิจและนักบริษัทฯ นอกจากสภាពลังสัมคมที่เปลี่ยนแปลงแล้ว ปัจจัยที่จะส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงค่านิยมที่สำคัญอีกประบดี มีหลายอย่าง ดังนี้

1. สภาพความเจริญ สภាពลังสัมคมที่เจริญมีจะเป็นความเจริญทางด้านวัฒนุ ซึ่งเป็นสิ่งกระตุ้นให้คนในสัมคมเกิดความโลภ และความอยากได้อยากรณ์ เกิดการเบรียบเที่ยบ ก้าวเสียหน้าทำให้หายิ้มทางที่จะได้มา นอกจากสภាពลังสัมคมยังมีความสับสน และการแข่งขันกันสูง ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยที่กระตุ้น และโน้มน้าวให้บุคคลเปลี่ยนแปลงค่านิยมที่เคยมีอยู่อีกด้วย ไปสู่ค่านิยมใหม่ที่เอื้อต่อการได้มาซึ่งวัฒนุตามความต้องการ ดังที่ สุนทรี โภมน (อภิปรายจริยธรรมในสัมคมตามที่ศันษายองนักพฤษิกรรมศาสตร์ 2522 : 55) ได้สรุปจากผลการวิจัยในเรื่องค่านิยมของชาวกรุงและชาวชนบท พบว่า ชาวกรุงมีค่านิยมที่สำคัญต่อตัวเอง แบบตัวใจครั้วมัน มากกว่าชาวชนบท ซึ่งสอดคล้องกับ ผลงานวิจัยของ สมาน ชาลีเครือ (2523 : บทคัดย่อ) โดยศึกษาภัยนักเรียนที่มีค่านิยมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาในกรุงเทพฯ และจังหวัดชัยภูมิพบว่าภัยนักเรียนในกรุงเทพฯ และจังหวัดชัยภูมิมีค่านิยมเชิงสัมคมและความซื่อสัตย์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ วิราวรณ อามระดิษ (2522 : 62 - 64) ที่พบว่า ภัยนักเรียนในเขตและนอกเขตกรุงเทพฯ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับค่านิยมทางจริยธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และผลงานวิจัยของ เพ็ญแข ประจันปัจจัย แฉะ อ้อมเดือน สdem (79 - 80) ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับค่านิยมของชาวชนบทไทย เรื่องค่านิยมทางวัฒนุ กับค่านิยมทางระเบียงประเทศไทย โดยศึกษาภัย

ทัวหน้าครอบครัวของครอบครัวในหมู่บ้านเจริญและไม่เจริญ ในเขตหมู่บ้านชนบทภาคกลางจำนวน 161 คน ผลการวิจัยพบว่าประชาชนในหมู่บ้านเจริญ มีระดับค่านิยมทางวัฒนธรรมกว่ากลุ่มประชาชนในหมู่บ้านไม่เจริญ แต่กลุ่มประชาชนในหมู่บ้านไม่เจริญ มีระดับค่านิยมทางระเบียบประเพณี สูงกว่ากลุ่มประชากรในหมู่บ้านเจริญ และสอดคล้องกับผลงานวิจัยในต่างประเทศของโดเฮอร์ตี้ (Dougherty อ้างใน ปั้นสุวรรณ เทสานันท์ 2526 : 30 - 31) ที่ศึกษาค่านิยมของเด็กวัยรุ่นที่เรียนในชั้น 8 และ 12 ของโรงเรียนต่าง ๆ ในรัฐมิสซูรี พบร่วมนักเรียนที่อยู่ในโรงเรียนที่รู้ดีเป็นผู้ปักภัต์มีค่านิยมในความเป็นมิตร ความอัศจรรยา แม้ความรับผิดชอบสูงกว่า นักเรียนที่อยู่ในโรงเรียนรัฐบาลที่ว่าไปอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2. สภาพครอบครัว ครอบครัวเป็นสถาบันแห่งแรก ที่มีส่วนในการพัฒนาและปลูกฝังค่านิยม นิสัย และบุคลิกภาพของเยาวชน โดยเฉพาะพ่อแม่ ทั้งนี้ เพราะเป็นสถาบันที่ใกล้ชิดเด็กมาก ตามหลักจิตวิทยาพบว่าการปลูกฝังค่านิยม นิสัย และบุคลิกภาพ จะติดตัวเด็กง่ายที่สุดต่อระยะตั้งแต่แรกเกิดจนอายุ 7 ขวบ หากเลยกว่า นั้นแล้ว จะปลูกฝังหรือเปลี่ยนแปลงได้ยาก และถ้าพิจารณาแล้วจะพบว่าในช่วงเวลาดังกล่าวเป็นช่วงที่เด็กมีความใกล้ชิดกับพ่อแม่ และครอบครัวมากที่สุด และจากการศึกษาวิจัยของปั้นสุวรรณ เทสานันท์ (2526 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาเขตกรุงเทพมหานคร พบร่วมนักเรียนมีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับค่านิยมพื้นฐาน ด้านการประทัยด้วยความ การมีระเบียบวินัย และการเคารพกฎหมาย อยู่ในระดับ 4 และ 5 ซึ่งลือว่าเป็นระดับที่พึงประสงค์ และนักเรียนที่มีสภาพเศรษฐกิจสังคมสูงและต่ำมีระดับความคิดรวบยอดสูงกว่า นักเรียนที่มีสภาพเศรษฐกิจสังคมปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนพื้นค่า มีพอนทอง (2533 : บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยกับครู และนักเรียนชั้นประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น และผู้ปกครองนักเรียน พบร่วมนักเรียนที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัวสูงมีค่านิยมพื้นฐานด้านการประทัยด้วยความ การมีระเบียบวินัย และความสูงกว่านักเรียนที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัวต่ำ ไม่สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ อนันต์ พงศ์เสาวภาคย์ (2529 : บท

คดี) โดยศึกษาภัยนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นจังหวัดอุทัยธานีพบว่า นักเรียนที่มีสภาพเศรษฐกิจและสังคมของผู้ปกครองแตกต่างกัน มีคุณลักษณะในการปฏิบัติตนเกี่ยวกับค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ อันได้แก่ การพึงตนเอง ขยันหมื่นเพี้ยร และมีความรับผิดชอบ การประทัยและออม การมีระเบียบวินัย และเคารพกฎหมาย การปฏิบัติตามคุณธรรมศาสนา และความรักชาติ ศาสตราจารย์ กษัตริย์ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนการวิจัยในต่างประเทศของบาร์ดิน (Bardin อ้างในสุพดี คุณวัฒน์ 2515 : 265) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการทุจริตของเด็กทั่ว ๆ ไปพบว่า เด็กที่บิดามารดาไม่มีสถานภาพทางสังคมสูง เช่น แพทย์ วิศวกร หรือผู้อำนวยการ จะถูก 44 % ชิงน้อยกว่าเด็กที่มีบิดามารดาประกอบอาชีพเป็นกรรมกรชั้นโภง 49 % และเมื่อพิจารณาทางเศรษฐกิจของครอบครัวพบว่า เด็กที่ครอบครัวมีรายได้มากจะถูกน้อยกว่าเด็กที่ครอบครัวมีรายได้น้อย (รายได้น้อยกว่า 6,000 เหรียญสหรัฐต่อปี โภง 54 % รายได้ 6,000 - 14,000 เหรียญสหรัฐต่อปีโภง 50 % และรายได้มากกว่า 15,000 เหรียญสหรัฐต่อปีขึ้นไปโภง 37 %) ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ赫อล็อก (Hurlock, 1956 : 434 - 435 อ้างในอุบลรัตน์ โพธิโกสุ 2523 : 22) ที่พบว่าเด็กมาจากครอบครัวเศรษฐกิจสูงมักจะเป็นเด็กที่มีความซื่อสัตย์ ส่วนเด็กที่มาจากการครอบครัวเศรษฐกิจต่ำ จะมีการหลอกลวงมากกว่าในทุก ๆ ระดับอายุ ทั้งนี้เพราะว่าเด็กได้รับแรงผลักดันและค่านิยมทางสังคมที่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ พิสุล่า (Pisula, 1973) ที่พบว่า กลุ่มเด็กที่มาจากการทางเศรษฐกิจต่ำจะอยู่ในสภาพทางสังคมและสังคมและสิ่งแวดล้อมที่มีการลักเล็กขโมยน้อย มีการโกรกหก ตั้งนั่นเด็กที่อยู่ในสภาพการณ์ตั้งกล้าวร้าวจึงมีการลักเล็กขโมยน้อยและโกรกมากกว่า สอดคล้องกับผลงานวิจัยของเพียรลิน (Pearlin อ้างในสุพดี คุณวัฒน์ 2519 : 265) ที่แสดงให้เห็นว่าสถานภาพทางสังคมของพ่อแม่ วิธีการอบรมเลี้ยงดู และความคาดหวังในตัวลูกของพ่อแม่มีผลต่อพฤติกรรมไม่ซื่อสัตย์ของเด็ก ส่วนการศึกษาวิจัยของ แฮร์โรเวอร์ (Harrower, 1934) พบว่าเด็กที่ฐานะอยู่ในระดับกลางจะมีการโกรกหลอกลวง และมีลักษณะจริงจังมากกว่าเด็กที่มีฐานะอยู่ในระดับต่ำ เป็นอันมาก

ผลการวิจัยที่เกี่ยวกับสภาพทางการศึกษา และอาชีพของบุคลากรдаหรือผู้ปกครอง ชั้นวิชาชีวะ ตามระดับ (2522 : 62-64 อ้างใน สมาน ชาลีเดรื้อ 2523 : 16 - 17) ได้ศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับค่านิยมทางจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในกรุงเทพฯ 10 ลักษณะ คือ ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์สุจริต ความกตัญญูต่ำง ความมีระเบียบวินัย ความเสียสละ ความอดทน ความยุติธรรม ความอุตสาหะ การประทัยและการยอมรับพย์ การเคารพอาชญากรรม กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนในโรงเรียนรัฐบาล โรงเรียนราชภัฏและโรงเรียนสาธิตรวม 6 โรง จำนวน 445 คน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่มีบุคลากรมีระดับการศึกษา และอาชีพแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับค่านิยมทางจริยธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 ชั้งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สมาน ชาลีเดรื้อ (2523 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษานักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดกรุงเทพฯ และชัยภูมิ พบร่ว่านักเรียนที่ผู้ปกครองมีอาชีพแตกต่างกันมีค่านิยมเชิงสังคม และความซื่อสัตย์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 และ 0.01 ตามลำดับ ส่วนผลงานวิจัยของลับโชค พลูนา (2523 : 46 อ้างใน ปีนันท์ สีสม 2536 : 38) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรับผิดชอบ กับความซื่อสัตย์ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจากนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มัธยมศึกษาปีที่ 2 และมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 886 คนพบว่า ความรู้สึกรับผิดชอบ และความซื่อสัตย์ มีความสัมพันธ์ทางบางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นักเรียนที่เรียนในระดับชั้นต่างกันและผู้ปกครองที่มีอาชีพต่างกันมีความรู้สึกรับผิดชอบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่นักเรียนที่มีระดับการศึกษาของผู้ปกครองแตกต่างกัน มีความรู้สึกรับผิดชอบและความซื่อสัตย์ไม่แตกต่างกัน

3. สภาพการอบรมเลี้ยงดู ค่านิยมของแต่ละบุคคลจะแตกต่างออกไปทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความแตกต่างระหว่างบุคคล การอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัว ความรักความอบอุ่นภายในครอบครัว สิ่งแวดล้อมรอบตัว ความรู้ ระดับการศึกษาและประสบการณ์ต่าง ๆ (สถาปัตย์มัณฑ์ 2536 : 77) ชั้งสอดคล้องกับความคิดเห็นและความเชื่อของซอฟเฟ่น และคลาส (Hoffman, 1970 : 261 - 360 & Kass, 1984

: 405 อ้างใน พนคำ มีพนกง 2533 : 45) ที่ว่าอิทธิพลของครอบครัวที่มีผลต่อค่านิยมของเด็กนั้น ส่วนมากขึ้นอยู่กับวิธีการอบรมเลี้ยงดูที่เด็กได้รับจากผู้ปกครอง และความคิดของคลาสที่ว่า ค่านิยมของนักเรียนจะได้รับการถ่ายทอดจากครอบครัว โดยผ่านการอบรมเลี้ยงดู ดังนี้ครอบครัวจึงมีอิทธิพลสำคัญ ในการถ่ายทอดค่านิยม ให้แก่เด็กนักเรียน ส่วน สนก. สมควรการ (2519 อ้างในกมรตน. หล้า-สุวรรณ : 153 - 154) ได้พิจารณาสังคมประวัติ หรือการอบรมเลี้ยงดูของเด็กไทย โดยยึดหลักของฟรอยด์ (Freud) อาศัยภาษาไทยสรุปได้ ดังนี้

1. เด็กไทยได้รับการอบรมเลี้ยงดูอย่างประคบประหงมค่อนข้างดีโดยเฉพาะการให้นมเด็กได้รับความพึงพอใจในการดูดนมในระดับสูง การอดนมหรือหย่านมทำแบบต่อยเบ็นต่อยไปไม่นี่การกำหนดเวลาแห่งนอน สักขะจะ เช่นนี้ ตามทฤษฎีของฟรอยด์อาศัยภาษาไทยว่า แม่เด็กจะมีนิสัยโน้มเอียงที่จะมองโลกในแง่ดีรักและบุชา มารดา มาตรฐานจึงกลายเป็นสัญลักษณ์แห่งความดีงามในทางสังคมตัวอย่าง

2. การฝึกอบรมในเรื่องการขับถ่ายของเด็กไทยไม่มีการเข้มงวดและไม่ค่อยมีระเบียบวินัยและแบบแผนที่แน่นอน สักขะจะทำให้เด็กมีบุคลิกภาพโน้มเอียงไปทางด้านนิยมความฟุ่มเฟือย มีนิสัยสุรุ่ยสุร้าย ชอบออกงานลังคอม นิยมให้ของขวัญ และชอบจัดงานเลี้ยงรื่นเริงเสมอ

จากลักษณะนิสัยตั้งกล่าวข้างต้น ทำให้มองเห็นภาพของบุคลิกภาพพื้นฐาน (Basic Personality) หรือลักษณะประจำชาติ (National character) ของคนไทยค่อนข้างชัดเจน ดังนี้

"คนไทยมีนิสัยสุรุ่ยสุร้าย ขาดระเบียบ ถือว่าตนของเก่งและดีที่สุด แต่เวลาแสดงออกต่อหน้าคนอื่นมักจะแสดงเป็นคนอ่อนน้อมถ่อมตน กิริยามารยาทนิมนวล ไม่นิยมความรุนแรง รักสนุก ไว้ใจตนเอง และมองโลกในแง่ดีเสมอ"

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดู ค่านิยมและจริยธรรมได้มีการศึกษา วิจัยเป็นจำนวนมากทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ ดังเช่นประเสริฐ ชุลสิงห์ (2518 : 106 - 113 อ้างในกษมด. วิริยะ 2526 : 24) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับค่านิยมทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้แบบสอบถาม ถ้าความรู้สึกของ

นักเรียนเกี่ยวกับค่านิยมทางสังคม ด้านความรับผิดชอบ ความกตัญญู การศึกษา การใช้อภิสิทธิ์ด้านการบริการทางสังคม ความเอื้อเฟื้อเพื่อแผ่น ความรักชีวิตในครอบครัว ความรักษาสนา ระบบอาชุโส การแต่งกาย และมนุษยสัมพันธ์ ด้วยวิธีการคิวsort (Q - Sort) กับกลุ่มตัวอย่างประชากรนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เขตการศึกษา 2 จำนวน 500 คน พบว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบต่างกันมีการเลือกค่านิยมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ดวงเดือน พันธุ์วนิว (2519 อ้างในดวงเดือน พันธุ์วนิว และเพ็ญและประจันปีจันนิก 2520 : 24) ได้ประมาณผลการศึกษาภาคสนามในประเทศไทยแล้วพบว่า เด็กและวัยรุ่นไทยที่ได้รับความรักจากผู้เลี้ยงดูมาก มีลักษณะความรับผิดชอบมีวินัยทางสังคม และความเอื้อเฟื้อ สูงกว่าเยาวชนที่ได้รับความรักน้อยอย่างเช่นนี้ได้ และผลงานวิจัยของ พันคำ มีพนกง (2533 : บทคัดย่อ) ที่พบว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนในปริมาณสูง มีค่านิยมพื้นฐาน ด้านการมีระเบียบวินัย และเคารพกฎหมายสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนในปริมาณต่ำ นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบการใช้เหตุผลในปริมาณสูง มีค่านิยมพื้นฐาน ด้านการพึงตนเอง ขยันหมื่นเพี้ยร และมีความรับผิดชอบสูงกว่า นักเรียนที่มีการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลในปริมาณที่ต่ำกว่า ส่วนนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดการขันในปริมาณสูงจะมีค่านิยมพื้นฐานด้านการประยัดและยอม ด้านการมีระเบียบวินัย และเคารพกฎหมาย สูงกว่านักเรียนที่ได้รับในปริมาณที่ต่ำ และผลงานวิจัยของสุนารี เทชไชคิววัฒน์ (2527 อ้างใน ดวงเดือน พันธุ์วนิว) ได้ทำการศึกษานักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึง 3 พบว่า เด็กที่รายงานว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและใช้เหตุผลมากเท่าใด จะเป็นเด็กที่มีวินัยในตนเองสูง และมีความภาคภูมิใจในตนเองสูงตามไปด้วย ผลงานวิจัยของลัดดาวัลย์ พรสีสมุทร และวิลาลักษณ์ ชีววัลลี (2524 อ้างในงานตา วนิทานที่ 2536 : 59 - 60) ได้ศึกษาพบว่า นักเรียนวัยรุ่นในกรุงเทพฯ ที่รายงานว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก มีการอนุรักษ์วัฒนธรรมทางจิตใจอาทิ เช่น ความเอื้อเฟื้อ ความกตัญญู ความซื่อสัตย์ ความมีสัมมาคาราะ และข้อดีอื่นๆ ของบ้าน

บุญในระดับสูงกว่า nick เรียนที่รายงานว่า ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย และในทำนองเดียวกัน สมศรี ทองนุช (2528) ได้ศึกษาทัศนคติที่มีต่อค่านิยมที่พึงประสงค์ 3 ประการได้แก่ ความรักชาติ การปฏิบัติตามคุณธรรมในพุทธศาสนา และการมีวินัยของ nick เรียนซึ่นมีถอยศักดิ์กษาตอบปลาย ในจังหวัดสกลนครจำนวน 252 คน พบว่า nick เรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก มีทัศนคติที่ดีต่อค่านิยมที่พึงประสงค์ 3 ประการสูงกว่า nick เรียน ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย นักจากนี้ หอฟแมน (Hoffman, 1970 ข้างใน ดวงเดือน พัฒนาวิน และคณะ 2528 : 5-6) ได้ประมาณผลการวิจัย เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กกับพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็ก มี 5 เรื่องที่ศักดิ์กษาบันเด็กอายุตั้งแต่ 4 ขวบถึง 13 ปี ผลปรากฏว่า เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก เมื่อทำผิดแล้วจะยอมสารภาพผิดและขอรับความผิด ผลการวิจัยนี้จะพบในเด็กทุกระดับอายุที่ศักดิ์กษา และเข้าใจที่รายงานว่าถูกอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย พบรณพายในเด็กวัยรุ่นตอนต้น จนถึงวัยผู้ใหญ่ตอนต้นแต่ไม่ปรากฏในวัยเด็กและสอดคล้องกับงานวิจัยในต่างประเทศ นักจากนี้ยังพบว่าเด็กวัยรุ่นที่รายงานว่า ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก จะมีคะแนนความชื่อสัตย์ มีสัมมาคารวะ เอื้อเฟื้อ กตัญญู และการยึดบ้าปุญญสูงกว่า เด็กวัยรุ่นที่รายงานว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย นักจากนี้ หอฟแมน (Hoffman, 1970 ข้างใน ดวงเดือน พัฒนาวิน และคณะ 2528 : 5-6) เรื่อง และในต่างประเทศอีกจำนวนหนึ่งที่ผลการวิจัยสอดคล้องกันว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากนี้พบในวัยรุ่นที่มีสุขภาพจิตดี มีการปรับตัวดี และมีความวิตกกังวลน้อย มากกว่าที่จะพบในวัยรุ่นที่มีสุขภาพจิตด้อย และพบการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนในเด็กปกติมากกว่าในข้ออาชญากรรม

ดวงเดือน พัฒนาวิน (2522 : 45) ได้ประเมินสภาพปัจจุบันทางจริยธรรมในสังคมไทยโดยพิจารณาจากวิธีการอบรมเลี้ยงดูที่สำคัญต่อการปลูกฝังคุณธรรม และจริยธรรมในเด็กไทย มีการวิจัยหลายด้านในประเทศไทยให้ผลสรุปที่ตรงกันอยู่ ข้อหนึ่งว่า วิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมีความสำคัญต่อการปลูกฝังบุคลิกภาพ

เชิงจริยธรรมบางประการ และมีความสำคัญต่อการมีระดับการใช้เหตุผล เชิงจริยธรรมสูงและมุ่งอนาคตสูง แต่การอุบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนนี้ในการวิจัยของวินิจฉัยชั้นนำ (2515) พบว่ามีน้อยมากในครอบครัวไทย คือมีเด็กเพียงร้อยละ 15 ของผู้ตอบที่่านนี้ที่รายงานว่าตนได้รับการอุบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน และจำนวนเด็กที่รายงานจะลดลง ถ้าเด็กมาจากการครอบครัวที่แตกแยก และในครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ ส่วน สุพจน์ จังกุลพิพิธ (2521 : 79) พบว่าวัยรุ่นชายที่กำ鼙กฤษ์กระทรวงรายงานว่าตนถูกเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อยกว่าวัยรุ่นปกติ ปรากฏการณ์นี้พบเฉพาะในครอบครัวที่มารดาไม่มีระดับการศึกษาต่ำและในครอบครัวที่แยกแยะที่มีระดับทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำด้วย จึงอาจกล่าวได้ว่าการอุบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน เป็นวิธีการเบื้องต้นในการปลูกฝังจริยธรรมและค่านิยมในเด็ก แต่วิธีการแบบนี้ยังมีน้อยมากในครอบครัวไทยทั่วไป โดยเฉพาะในครอบครัวแยกแยะ และครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำ ซึ่งทำให้คาดได้ว่าเด็กจากครอบครัวเหล่านี้อาจมีปัญหาทางจริยธรรมได้ ส่วนการอุบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลนั้นตรงเดือน พันธุ์มนาวิน และคณะ (2528 : 9) ได้สรุปผลงานวิจัยที่ใช้ในประเทศไทยและต่างประเทศ เกี่ยวกับการอุบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล ผลการวิจัยสอดคล้องกันว่า การถูกอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก เกี่ยวข้องกับความสามารถในการใช้เหตุผล เชิงจริยธรรม และสุขภาพจิตที่ดีของเด็ก โดยเริ่มปรากฏความสัมพันธ์อย่างเด่นชัดตั้งแต่ช่วงวัยรุ่น เป็นต้นไป นอกจากนี้งานวิจัยวัยรุ่นในประเทศไทยสองเรื่อง ที่สอดคล้องกันว่าการอุบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลยังเป็นตัวทำนายที่ดีที่สุด ของความสามารถใช้เหตุผล เชิงจริยธรรมในหมู่วัยรุ่นที่มาจากครอบครัวที่มีระดับเศรษฐกิจและสังคมต่ำ (ดวงเดือน พันธุ์มนาวิน และคณะ, 2520 และ 2524 และสุพจน์ จังกุลพิพิธ 2521) นอกจากนี้ ดวงเดือน พันธุ์มนาวิน และคณะ (2528 : 12) ได้ประมาณผลงานวิจัยในประเทศไทยและต่างประเทศ เกี่ยวกับการอุบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม พบรากการอุบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมากมีประโยชน์ต่อเด็กเล็กจนถึงวัยรุ่นตอนต้น และมีประโยชน์ต่อเด็กหญิงมากกว่าเด็กชาย นักวิจัยที่ศึกษาเด็กเล็ก มักพบประโยชน์ของการควบคุมในปริมาณต่่อน้ำหนักสูง (Baumrind, 1966 and Baumrind & Black, 1967) ส่วนผู้ที่

วิจัยวัยรุ่นตอนกลาง (ตั้งแต่อายุ 15 ปี) จะพบประโยชน์ของการควบคุมในปริมาณน้อย (Leahy, 1981) ผลที่แสดงว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมากมีประโยชน์ต่อเด็กจนถึงระยะวัยรุ่นตอนต้นนั้นปรากฏเช่นเดียวกันในประเทศไทย ก่อให้เกิด วัยรุ่นไทยตอนต้นที่ถูกควบคุมมาก เป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์ มีสัมมาคาระ เอื้อเฟื้อ กตัญญู และมีดบานบุญมากกว่าเด็กที่รายงานว่าถูกควบคุมน้อยอย่างเด่นชัด (ลัดดาวัลย์ พรศรี-สมุทร และคณะ 2524) อายุนี้หากตามมีผู้ให้ความเห็นว่าการที่บิดามารดาใช้การควบคุมบุตรในปริมาณเท่ากับที่เป็นเพื่อให้บุตรเชื่อฟัง และไม่ควบคุมในปริมาณที่มากเกินไปจะทำให้เยาวชนมีจริยธรรมสูงที่สุด (Lewis, 1981) นอกจากนี้การควบคุมในปริมาณที่มากจนเกินไปในวัยรุ่นตอนกลางเป็นต้นไป อาจทำให้ผู้รับมีสุขภาพจิตเสื่อมและก่อภารร้ายได้มาก (Becker, 1964) และจากการสังเคราะห์งานวิจัยของดูษณี โยเหลา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2538 : 420 - 424) ได้สังเคราะห์งานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กในประเทศไทย โดยใช้การวิเคราะห์เบื้องตัว และศึกษางานวิจัยที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง การอบรมเลี้ยงดูและตัวแปรด้านจิตสังคม บุคลิกภาพและสติปัญญาจำนวน 37 เรื่อง จากสถาบันวิจัยพยาธิกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒ มหาวิทยาลัยรามคำแหง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และมหาวิทยาลัยมหิดล ผลการวิจัยพบว่า

1. การอบรมเลี้ยงดูทางบวก ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยแบบใช้เหตุผล แบบรักสนับสนุน มีผลทางบวกกับตัวแปรด้านบุคลิกภาพและสังคม ตือถ้าเด็กได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใดแบบหนึ่งใน 3 แบบจะมีลักษณะที่พึงประสงค์
2. การอบรมเลี้ยงดูทางลบ ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวัดกวดขัน ปลดปล่อยปละละเลย แบบควบคุมและไม่ใช้เหตุผล มีผลทางบวกและลบต่อตัวแปรทางด้านบุคลิกภาพ และจิตสังคม เมื่อพิจารณาโดยละเอียดพบว่า การอบรมเลี้ยงดูทางลบในที่นี้แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มแรก มีผลต่อตัวแปรด้านบุคลิกภาพและสังคมบางด้าน (ความซื่อสัตย์ ความมีสัมมาคาระ ความเอื้อเฟื้อ ความกตัญญู การรู้จักบานบุญ) การปรับตัว การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ความมีวินัยในตนเอง ความรักชาติ และ

การปฏิบัติตามคุณธรรมในศึกษา เจตคติเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม) ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมและการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวัดขั้น อีกกลุ่มนึงคือการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบไม่ใช้เหตุผลมีผลทางลบต่อตัวแปร์ด้านบุคลิกภาพ และจิตสังคม (เหตุผลเชิงจริยธรรมและเจตคติต่อปัญหาสิ่งแวดล้อม) ซึ่งผลการศึกษาครั้งนี้ส่วนหนึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยในต่างประเทศ ที่พบร่ว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยมีความสัมพันธ์กับลักษณะทางอารมณ์และบุคลิกภาพ เช่นควบคุมอารมณ์ของตนเองไม่ได้ โดยเฉพาะเมื่อกราฟไม่เป็นตัวของตัวเอง ขาดจุดมุ่งหมายในชีวิต มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนและก้าวร้าว ส่วนผลงานวิจัยในต่างประเทศของ เพค และ ชาฟวิกแฮร์ส (Peck and Havighurst, 1963 : 12 อ้างในปีชนันท์ สสม 2536 : 42) ได้ศึกษาพฤติกรรมของเด็กวัยรุ่นที่มาจากการอบรมครัวเรือน บรรยายกาศแบบประชาธิปไตยและแบบอัตตาธิปไตย พบร่ว่าเด็กที่มาจากการอบรมครัวเรือนแบบอัตตาธิปไตย เชิงสอดคล้องกับงานวิจัยของ เฮอร์ล็อก (Herlock) ที่พบร่ว่า ผลงานของการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย คือ การให้เด็กมีความเชื่อมั่นในตนเอง พึงตนเอง และรู้จักรับผิดชอบ ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบอัตตาธิปไตยจะทำให้เด็กขาดความใกล้ชิดกับพ่อแม่ ขาดความเชื่อมั่นในตนเองและขาดความรับผิดชอบผลงานวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่าง การอบรมเลี้ยงดู ค่านิยม และจริยธรรมของวิวัฒน์ มูลสกาน (2523 : 61 - 63) ศึกษาภัณฑ์เรียนชั้นมัธยม ศึกษาปีที่ 1 ในปีการศึกษา 2521 เขตกรุงเทพมหานครจำนวน 443 คน ผลการวิจัยพบว่าการมีวินัยในตนเองมีความสัมพันธ์ทางบวก กับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 วินัยในตนเองมีความสัมพันธ์ทางลบกับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวัดขั้น และการเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 และการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวัดขั้นและแบบปล่อยปละละเลยสั่งผลต่อการพยากรณ์ความมีวินัยในตนเองในทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 นอกจากนี้ อุบลรัตน์ โพธิโกสุ (2523 : บกคดย่อ) ได้ศึกษาภัณฑ์เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มัธยมศึกษาปีที่ 2 และ 4 ของโรงเรียนรัฐ-

บาลในเขตกรุงเทพฯ ภาคเหนือ ตะวันออกเฉียงเหนือ ตะวันออก ภาคใต้ และภาคกลาง ผลการวิจัยพบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบมีเหตุผล แบบเข้มงวดกวัดกัดซึ่ง มีความสัมพันธ์ทางบวก กับความชื่อสัตย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย กับความชื่อสัตย์ มีความสัมพันธ์ทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากการวิจัยทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ จะพบสอดคล้องกันว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักสนับสนุนและแบบใช้เหตุผล จะส่งผลต่อคุณธรรม ค่านิยม และจริยธรรมของเด็ก ดังนี้ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาเฉพาะการอบรมเลี้ยงดูเฉพาะสองแบบนี้เท่านั้น

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการอบรมเลี้ยงดู

ดวงเดือน พันธุ์มนนาวิน (2528 : 46 - 47) ได้ศึกษาผลงานวิจัย และข้อคิดต่างๆ สรุปว่า การที่บิดามารดาอบรมเลี้ยงดูบุตรแต่ละคนแตกต่างกันนั้นส่วนใหญ่ ส่วนหนึ่งอาจมาจากการลักษณะของเด็กเองที่กระตุ้นให้บิดามารดา มีอารมณ์ เจตคติ และการปฏิบัติต่อบุตรแต่ละคนแตกต่างกันไปได้มาก บางคนเป็นลูกรักของแม่ บางคนเป็นลูกที่น่าสงสารของพ่อ แต่บางคนก็ เป็นลูกที่พ่อหรือแม่เกลียดชัง เช่น ลูกที่มีหน้าตา น่ารักและมีสติปัญญาดีจะได้รับความรักความเอาใจใส่จากพ่อแม่ ในทางตรงกันข้าม หากลูกคนใดที่มีหน้าตาไม่น่ารักและสติปัญญาต่ำกว่าตัว เรียนไม่เก่งมักจะได้รับความรักความเอาใจใส่จากพ่อแม่น้อย หรืออาจถูกปล่อยปละละเลยก็เป็นไปได้ เพราะไม่มีอะไร ที่จะสร้างความภูมิใจให้แก่พ่อแม่ ดังนั้นกิจกรรมกลุ่มนี้จึงได้ให้ความเห็นว่า อาจมีใช้เป็นผลของการอบรมเลี้ยงดู แต่ลักษณะของเด็กเองเป็นสาเหตุของการที่บิดามารดาจะเลือกใช้วิธีการอบรมเลี้ยงดูบุตรคนนั้น ๆ (Bell, 1968, Yarrow & Waxler, 1971) นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่า สติปัญญาของเด็กอายุ 4 - 8 ปี จำนวน 40 คนได้ให้ความเห็นว่า มีวิธีการปฏิบัติต่อเด็กแตกต่างกันไป ตามลักษณะพฤติกรรมของเด็กในแต่ละกรณี เช่นถ้าเด็กทำร้ายจิตใจผู้อื่นมาตราเหล่านี้จะใช้วิธี

การอธิบายให้เหตุผลแก่เด็ก แต่ถ้าเด็กดื้อ และเกเร มาตราจึงจะใช้วิธีการลงโทษทางกาย (Grusee & Kuczynski, 1980 อ้างในดวงเดือน พันธุ์มนนาวิน 2528 : 47) จะเห็นว่าถ้ามาตราเป็นผู้มีการศึกษา จะพยายามปรับพฤติกรรม และใช้วิธีการอบรมเลี้ยงดูให้เหมาะสมกับลักษณะของบุตร แต่ถ้ามาตราเป็นผู้ที่มีการศึกษาต่ำ ก็อาจไม่เข้าใจในความแตกต่างของลักษณะของบุตร หรือใช้อารมณ์ในการเลี้ยงดูบุตร ดังที่สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ (2533 : 255) ได้สังเคราะห์ผลงานวิจัยเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูในประเทศไทยพบร่วมกับมาตราที่มีการศึกษาต่ำกว่า ระดับประถมศึกษา มักจะใช้การอบรมเลี้ยงดูปล่อยปละละเลย และแบบเข้มงวดกวัดขั้นขยะที่บิดามารดาที่มีการศึกษา ตั้งแต่ระดับประการศนัยบัตรวิชาชีพขึ้นไป จะใช้การอบรมเลี้ยงดูเด็กที่มีเหตุมีผล และมีลักษณะประชาธิปไตย ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ รัชนี กิติพรชัย (2515 อ้างถึงใน โสภา ชุมกุลชัย บปส : 47 - 48) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูด้านความเข้มงวด กับของบิดาและมาตรา กับความคิดสร้างสรรค์ของบุตร โดยศึกษากับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 จำนวน 87 คน จากโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาและโรงเรียนสาธิตในกรุงเทพฯ ชนบุรีประเทศไทย 1 โรง และบิดามารดาของนักเรียนในกลุ่มตัวอย่างจำนวน 153 คน ผลการวิจัยพบว่าการอบรมเลี้ยงดูของบิดามีความสัมพันธ์ทางบวกกับ การอบรมเลี้ยงดูของมาตราบิดา มาตราที่มีการศึกษาสูงและปานกลางอบรมเลี้ยงดูบุตรเข้มงวดและใช้การลงโทษน้อยกว่าบิดามารดาที่มีการศึกษาต่ำ และบิดามารดาที่มีการศึกษาสูงและปานกลางอบรมเลี้ยงดูบุตร ด้านความเข้มงวด และการลงโทษไม่แตกต่างกัน และพบว่า บิดาและมาตราอบรมเลี้ยงดูบุตรซ้ำและทุนถิ่นไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้ยังพบว่า ฐานะทางเศรษฐกิจและอายุของบิดามารดา มีอิทธิพลต่อการอบรมเลี้ยงดู ตั้งที่霍夫แมน (Hoffman, 1970 อ้างใน ดวงเดือน พันธุ์มนนาวิน และเพ็ญแข ประจำปีจนนัก 2520 : 20) เชื่อว่าอิทธิพลของครอบครัวที่แฝ່ມายังเด็กนั้นส่วนมากแล้วจะผ่านวิธีการอบรมเลี้ยงดู ที่เด็กได้รับจากผู้ปกครองนั้นเอง ฉะนั้น ฐานะของครอบครัวจึงอาจมีอิทธิพลต่อการเลือกใช้วิธีการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่และ การอบรมเลี้ยงดูเด็กด้วยวิธีการที่แตกต่างกัน อาจเป็นต้นเหตุที่สำคัญของการพัฒนา

ทางจริยธรรมของเด็กก็ได้ อุ่นใจก็ตามเราไม่สามารถจะศึกษาถึงความเป็นเหตุ เป็นผลต่อกันระหว่างวิธีการถูกอบรมเลี้ยงดูกับพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็ก แต่ เราสามารถจะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแบบรึ้งสองประเทกนี้ และได้ข้อคิดว่า ทั้งวิธีการที่ถูกอบรมเลี้ยงดู และจริยธรรมของเด็กนั้น เป็นผลของสาเหตุอื่นตัวยกันทั้ง คุชั่งสอนคล่องกับข้อสรุปของเบคเคอร์ (Becker, 1964 : 171 อ้างในดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจจันิก 2520 : 22) ได้สรุปผลจากการวิจัยหลาย เรื่องว่า บิตามารดาจากครอบครัวฐานะปานกลาง จะให้ความอบอุ่นแก่ลูก อธิบาย เหตุผล และแสดงความเสียใจเมื่อลูกทำผิด นอกจากรักฟ้อแม่ที่มีฐานะปานกลางจะ ไม่ค่อยเข้มงวดกวดขันลูกในเรื่องต่าง ๆ มากนัก แต่บิตามารดาที่ฐานะต่ำผู้มีอาชีพ ที่ใช้แรงกาย ชอบใช้การลงโทษทางกายและควบคุมลูกอย่างกระซิบ ส่วนแฮร์ลอด (Hurbock, 1967 : 297 - 299 อ้างใน นพรัตน์ สมประสังค์ 2520 : 15-16) ได้ให้ความเห็นว่า อาชญากรรมฟ้อแม่มีผลต่อบรรยากาศภายในบ้าน ซึ่งก่อให้เกิด ความขัดแย้งได้ เช่น

SONGKHLA
UNIVERSITY

ฟ้อแม่ที่มีอาชญากรรมมาก จะมีโอกาสได้ร่วมกิจกรรมกับลูกได้น้อย ทั้งนี้ เพราะ สุขภาพไม่อำนวยให้ โดยเฉพาะแม่ที่ผ่านระยะหมดประจำเดือน มักจะเกิดความไม่ พ้อใจได้ง่าย

ฟ้อแม่ที่มีอาชญากรรมมาก จะไม่ค่อยมองเห็นถึงความสำคัญของเด็ก เช่น เกี่ยวกับความต้องการ หรือความคิดเห็นของเด็กวัยรุ่น ทั้งไม่ยอมเปลี่ยนความ คิดง่าย ๆ

ฟ้อแม่ที่อาชญากรรมน้อยบางคนมีความรู้สึกว่าตนทำหน้าที่ของฟ้อแม่ได้ไม่ดีพอ ทำให้ เกิดความกังวลใจ ปฏิบัติตัวต่อลูกไม่ดีและเสื่อมลง

ฟ้อแม่ที่อาชญากรรมมีตั้งความหวังกับลูกซึ่งเป็นสิ่งที่เกินความสามารถของเด็ก จึงมักว่าเด็กน้อย ๆ เพื่อให้เด็กเป็นตามความปรารถนาของฟ้อแม่

ฟ้อแม่ที่มีอาชญากรรมมาก ทำให้ความสนใจ ค่านิยม มีความแตกต่างกัน โดยเฉพาะวิธีอบรมลูก ส่วนมากแม่มีอาชญากรรมกว่าฟ้อแม่ที่มีโอกาสใกล้ชิดลูกได้ดีกว่า

อาชญากรรมฟ้อแม่มีผลต่อเจตนาของลูกโดยเฉพาะวัยของฟ้อแม่ ลูกจะรู้สึกว่า

พ่อแม่ที่ยังหนุ่มสาวมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของพ่อแม่ได้เหมาะสม ส่วนพ่อแม่ที่อายุมากบางคนก็อาจใจใส่ปักป้องลูกมากเกินไป บางคนก็เข้มงวดในเรื่องระเบียบวินัยความรับผิดชอบ หรือหวังมากเกินไปที่จะเลี้ยงลูกเป็นอย่างดี นอกจากนี้ ควรเดือนพันธุ์มนาวิน และคณะ (2528: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยทางจิตวิทยานิเวศ และจิตวิทยาพัฒนาการทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กของมารดาไทย โดยศึกษาถึงกลุ่มผู้ปักครองของนักเรียนที่เรียนชั้นประถมต้นและมัธยมต้นของโรงเรียนในชุมชนออดมาก และออดน้อย ในเขตกรุงเทพฯ จำนวน 662 คน และตัวแปรที่ศึกษามี 4 กลุ่ม คือ

1. สภาพแอลักษณะที่พักอาศัย 6 ด้าน ได้แก่ จำนวนคนต่อห้องที่ 100 ตารางวา จำนวนคนต่อห้อง ปริมาณการใช้ประโยชน์จากห้องนอน จำนวนบุตรชายที่ห้องจากบ้านเดือน และจำนวนบัญหาในห้องถึ่น

2. จิตลักษณะ 6 ประการ ได้แก่ ความรู้สึกแอลักษณะบ้าน สุขภาพจิต เจตคติต่อบุตร ความเชื่ออ่อนไหวทางเพศ ผลของการเลี้ยงดูเด็กและการผลักภาระการดูแลเด็กให้ทางโรงเรียน

3. การอบรมเลี้ยงดูเด็ก 5 แบบ ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันสนุน แบบใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ แบบลงโทษทางกายมากกว่าทางจิต แบบควบคุม และแบบฝึกให้เด็กพึ่งตนเอง (ช้า - เร็ว)

4. ลักษณะทางชีวสังคม และภูมิหลังของผู้ตอบของครอบครัว

ผลการวิจัยพบว่า จิตลักษณะ 6 ประการของผู้ปักครองสามารถทำนายการอบรมเลี้ยงดูทุกแบบที่ศึกษาได้โดยเฉลี่ยมากกว่าตัวชี้สภาพแอลักษณะ 6 ด้าน (ทำนายได้โดยเฉลี่ยร้อยละ 15.83 และร้อยละ 1.91 ตามลำดับ) จิตลักษณะ 6 ด้านนี้ สามารถร่วมกันทำนายปริมาณการอบรมเลี้ยงดูเด็กแบบใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ได้สูงสุด (ร้อยละ 39.46) ทำนายปริมาณการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันสนุนได้เป็นอันดับรองลงมา (ร้อยละ 17.69) และทำนายปริมาณการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมเด็ก แบบการลงโทษทางกายมากกว่าทางจิตและการฝึกให้พึ่งตนเองได้น้อยตามลำดับ (ร้อยละ 9.92 7.83 และ 2.54) จิตลักษณะที่มีบทบาทสำคัญ

ในการทำนายมี 3 ตัว คือเจตคติต่อบุตร สุขภาพจิต และความรู้ในการปฏิบัติต่อเด็ก นอกจากนี้ยังพบว่า จิตสักษณะเกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กในหมู่มารดามากกว่า ในหมู่บิดา ส่วนในหมู่มารดาด้วยกันพบว่าจิตสักษณะสามารถทำนายการอบรมเลี้ยงดูของมารดาที่มีการศึกษาสูงได้มากที่สุด (โดยเฉลี่ยร้อยละ 23.60) ทำนายการอบรมเลี้ยงดูในหมู่มารดาที่มีงานครัว เช่น ภาระดูแลไม่มีงานอาชีพ และมารดาที่มีการศึกษาต่ำได้น้อยตามลำดับ (ร้อยละ 17.60 15.00 และ 13.80) (ดวงเดือนพันธุ์นาวิน และคณฑ์ 2528 : บทคัดย่อ) ส่วนสภาพภายในครอบครัว จากการศึกษาของดวงเดือน พันธุ์นาวิน และ งานตา วนินทานนท์ และคณฑ์ 2536 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเก็บเด็กอายุตั้งแต่ 10 ถึง 17 ปี จาก 38 โรงเรียน ในเขตกรุงเทพฯ พบว่า ครอบครัวเครื่องดื่ม (หมายถึงสภาพสมพันธ์ระหว่างสมาชิกภายในครอบครัว) และครอบครัวแตก (หมายถึง เด็กที่ขาดบิดา ขาดมารดา หรือขาดทึบบิดาและมารดา) มีการอบรมเลี้ยงดูเด็กอย่างไม่เหมาะสม เมื่อเปรียบเทียบกับครอบครัวปกติกล่าวคือ ในครอบครัวเสี่ยงทึบมีรายงานว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย และใช้เหตุผลน้อยด้วย นอกจากนี้ในครอบครัวเครื่องดื่มเด็กมีความสัมพันธ์ขั้นต่ำกับบิดามารดา และกับพี่น้องน้อยกว่าในครอบครัวปกติ และเด็กยังได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลภายนอกน้อยที่สุดด้วย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ คอนเกรอร์ และคณฑ์ (Conger & others 1984 : 2234-2277 อ้างใน งานตา วนินทานนท์ 2536 : 10) ได้ใช้หลักการวิเคราะห์สาเหตุของพฤติกรรมแบบปฏิสัมพันธ์นิยม (Interactional Model) เพื่อกำหนดตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการอบรมเลี้ยงดูบุตรของมารดาชาวอเมริกาจาก 74 ครอบครัวในจำนวนนี้ร้อยละ 16 เป็นมารดาที่เคยทำร้ายแรงกับบุตร ผลการวิจัยพบว่าความเครียดจากสภาพแวดล้อม 3 ด้าน (ความขัดสนด้านการเงิน รายได้ และการพึ่งพาทรัพย์ด้านโครงสร้างทางครอบครัวและเหตุการณ์ตึงเครียดที่ประสบในอดีต) ร่วมกันทำนายตัวแปรด้านจิตใจของมารดาได้ถึงร้อยละ 52 และสามารถทำนายพฤติกรรมการอบรมเลี้ยงดูเด็กในครอบครัวที่ศึกษาได้ร้อยละ 36 ส่วนลักษณะทางจิตของมารดาที่รวมกันทำนายการอบรมเลี้ยงดูบุตรได้ร้อยละ 15 ผู้วิจัยจึงสรุปว่าความเครียดจากสภาพ

แนวลักษณะเด่นของโถกทางตรง และทางอ้อมกับพฤติกรรมการอบรมเลี้ยงดูบุตรของมารดา โดยมีลักษณะทางจิตของมารดาเป็นตัวแปรเชื่อมแทรกที่สำคัญ

จากเอกสารและผลงานวิจัยต่างกล่าวข้างต้น จะพบว่าปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการอบรมเลี้ยงดู ได้แก่ การศึกษาของบิดามารดา วิถีทางเศรษฐกิจ อาชญากรรมบิดามารดา ความสัมพันธ์ในครอบครัวและความเครียดภายในครอบครัว การศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูของดวงเดือน พื้นที่บ้าน แฟชั่น และเพ็ญแค ประจันปีจันนิก (2520 ข้างใน ดวงเดือน พื้นที่บ้าน แฟชั่นและคณะ 2528 : 15) ซึ่งศึกษาการอบรมเลี้ยงดูเด็ก 4 มิติในวัยรุ่นไทยพบว่า วัยรุ่นรายงานว่าตนเองอยู่ในแบบรักสนับสนุนมาก ก็จะรายงานว่าถูกอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก ความสัมพันธ์ระหว่างบริษัทการอบรมเลี้ยงดูในมิติทั้งสองนี้สูงที่สุด ในรายงานของนักเรียนวัยรุ่นจากครอบครัวฐานปานกลาง (r เท่ากับ 0.44 มีนัยสำคัญ 0.01) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยในสหราชอาณาจักรและเยอรมันที่พบว่า การอบรมเลี้ยงดูทั้งสองมิตินี้มีความเกี่ยวข้องใกล้ชิดกันมากจนทำให้เข้าใจว่า การใช้เหตุผลกับเด็กเป็นการแสดงออกของความรักและการยอมรับสนับสนุนเด็กอย่างเด่นชัด (Hower, 1980) นอกจากนี้วัยรุ่นที่รายงานว่าถูกอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิตจะรายงานว่า ตนเองเลี้ยงดูแบบรักมากกว่าวัยรุ่นที่รายงานว่าตนเองถูกลงโทษทางกาย การอบรมเลี้ยงดู 3 มิติมีความสัมพันธ์กัน คือในวัยรุ่นที่รายงานว่าตนเองถูกลงโทษทางจิตมากกว่าทางกาย และในขณะเดียวกันถูกอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมากด้วย เป็นผู้รายงานว่าถูกเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากที่สุด ส่วนวัยรุ่นที่รายงานว่าถูกลงโทษทางกายมากกว่าทางจิต และในขณะเดียวกันบิดามารดาที่ใช้อารมณ์มากกว่าเหตุผล รายงานว่าถูกอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อยที่สุด

ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรม

การที่เยาวชนมีพฤติกรรมไม่เหมาะสม และกระทำการผิดกฎหมายจนได้รับโทษนั้น ได้มีนักวิชาการและนักวิจัยศึกษาสาเหตุที่ทำให้เด็กและเยาวชน ประพฤติและปฏิบัติไม่เหมาะสม และกระทำการผิดกฎหมายหลายอย่าง ดังนี้

5. สาเหตุจากการพัฒนาประเทศที่ไม่สมดุลย์ ทำให้เกิดปัญหาการร้ายสัน
จากชนบทเข้าสู่เมือง

ประสมพชร. เศรีวงศ์แก้ว และคณะ (2537 : 59) ได้ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับเด็กเร่ร่อนในจังหวัดเชียงใหม่พบว่า มีเด็กและเยาวชน ที่เป็นเด็กขอทาน ชายครอกไม้ ชายผลไม้ มีรากฐาน แหล่งเร่ร่อนทั่วไปอยู่ประมาณ 194 คน ส่วนใหญ่เป็นเด็กชายอายุระหว่าง 6 - 14 ปี ไม่ได้รับการศึกษา ติดเป็นร้อยละ 56.19 จากการสำรวจสาเหตุที่ผลักดันให้เด็กขอทานเร่ร่อนพบว่า ร้อยละ 38.66 เนื่องจากมีปัญหาในครอบครัว เช่น พ่อแม่ทะเลาะกัน แยกกันอยู่ ขาดความอบอุ่น แต่เด็กยังมีความสัมพันธ์ที่ดีกับครอบครัวหรือญาติพี่น้อง ในส่วนลักษณะภายนอกลับบ้านหากที่บ้านมีความอบอุ่นมากกว่านี้ ร้อยละ 48.45 มาจากสภาพแวดล้อมไม่ดีและถูกขังอยู่ในที่พักทำให้เด็กประพฤติตนไม่เหมาะสมในที่สุดก็ขอทานเร่ร่อน ร้อยละ 12.89 เกิดจากตัวเด็กเองที่ชอบอิสรภาพโดยเด็กย่างเข้าสู่วัยรุ่น ชอบเที่ยว กันเพื่อน ชอบเพื่อนไม่ดีจากการสำรวจของสำนักคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ (2537 : 217 - 219) พบว่า เยาวชนที่กระทำการผิดและถูกพิจารณาส่งเข้าสถานพินิจและคุกรอลงเด็กในปี 2533 เป็นเด็กเร่ร่อนร้อยละ 2.78 อุยกับความดาริ้อยละ 50.69 และสาเหตุที่กระทำการผิดร้อยละ 14.05 เป็นสาเหตุทางครอบครัว ร้อยละ 37.56 เป็นสาเหตุจากการตอบเพื่อน ร้อยละ 22.42 มีสาเหตุมาจากเศรษฐกิจแต่มาพิจารณาและพำนักในสถาบันสูงสุดและคุกชั่วคราว ร้อยละ 40.94 เป็นสาเหตุเนื่องจากตอบเพื่อนและแพลห์รือกซึ่งชี้งสอดคล้องกับการศึกษาไว้จังหวัดในประเทศไทยและต่างประเทศของ ดวงเดือน พันธุ์มนราวน และคณะ (2536 : 5 - 6) ที่พบว่า ครอบครัวที่แตกแยกนั้นทำให้เด็กมีลักษณะทางจิต และพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ดังที่พบว่าในหมู่อุรุาชญากรนั้น เด็กที่มาจากครอบครัวแตกแยกมีเป็นสัดส่วนสูงกว่าในกลุ่มเยาวชนที่ไม่ได้ทำผิด เช่นในการวิจัยที่ศึกษาเยาวชนที่ยากจนในเมืองบอสตัน (Glueck, 1962) ผู้วิจัยพบว่าร้อยละ 61 ของอุรุาชญากรนั้นมาจากครอบครัวที่ขาดบิดา ส่วนในเยาวชนปกติที่มี อายุ เพศ ฐานะและเชื้อชาติเดียวกันปรากฏว่ามีเพียงร้อยละ 34 เท่านั้นที่ขาดบิดา และจากการศึกษาไว้จังหวัด 5 เรื่องที่

เกี่ยวกับตัวแปรที่ใช้ในการพยากรณ์ความเป็นอาชญากรรมว่า ตัวแปรการอยู่หรือแยกจากครอบครัวสามารถทำนายการกระทำผิดในวัยรุ่น และผู้ใหญ่ตอนต้นเป็นอันดับที่ 7 ส่วนการศึกษาวิจัยในประเทศไทยของคณะอนุกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ (2529) ศึกษาเยาวชนไทยในสถานกักกันเป็นชาย 362 คนและหญิง 320 คนปรากฏว่า เด็กที่กระทำการผิดมีสังคมอยู่ใน 51 ที่มาจากการครอบครัวแตกแยก ซึ่งมีจำนวนสูงกว่าที่พบในเยาวชนทั่วไป และสอดคล้องกับผลการวิจัยของพรเพ็ญ เพชรสุขศิริ (2523 : 192 - 202) ได้ศึกษาวิจัย กับกลุ่มตัวอย่างเยาวชนอายุระหว่าง 14-18 ปีจำนวน 485 คน ซึ่งเป็นเยาวชนที่อยู่ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กชายและหญิง นักเรียนชายหญิงปกติ และนักเรียนชายหญิงที่ถูกบุรุษ เมื่อความพฤติกรรมจากครูประจารัตน์ว่ามีความประพฤติสังคมและก้าวร้าว ชอบแต่งกายผิดระเบียบ ไม่สนใจการเรียน และเคยประพฤติทุจริต ผลการวิจัยพบว่า เยาวชนทั้ง 3 กลุ่มนี้มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในเรื่องการศึกษาของบิดาและมารดา อาศัยของบิดาและมารดา รายได้ของครอบครัว ลักษณะครอบครัวเดียวหรือรวม การเป็นเจ้าของบ้านลักษณะบ้านพักอาศัยบริเวณที่พักอาศัย ลักษณะของการอบรมเลี้ยงดูแบบต่าง ๆ ความไม่ปรองดองกันในครอบครัว เจตคติของเยาวชนที่มีต่อครอบครัว การตอบคิ้วสماคอมกับผู้มีความประพฤติเบี่ยงเบน และการกระทำการผิดซึ่งบุรุษ เนินด้วຍคนเมือง ตามความผิดจากประการศดคเนย์ วิติบัญชี 132 และฉบับที่ 294 พ.ศ. 2515 นอกจากนี้ยังพบว่ารายได้ของครอบครัวเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อทางตรง และทางอ้อมต่อการกระทำการผิดกฎหมายของเยาวชน ส่วนรับอิทธิพลทางอ้อมนั้นผ่านตัวแปรต่าง ๆ ในแบบจำลองเช่น การอบรมเลี้ยงดู เจตคติของเยาวชนที่มีต่อครอบครัว ความไม่ปรองดองกันในครอบครัว การตอบคิ้วสماคอมกับผู้มีความประพฤติเบี่ยงเบน และความโน้มเอียงไปในทางเป็นปฏิบัติ ต่อกฎหมาย คือ รายได้ของครอบครัวเป็นปัจจัยเชิงสาเหตุทางตรงที่ทำให้เยาวชนกระทำการผิด ในขณะเดียวกันรายได้ของครอบครัวก็เป็นปัจจัยเชิงสาเหตุทางอ้อมที่ทำให้เยาวชนกระทำการผิดกฎหมาย โดยที่ความแตกต่างในเรื่องรายได้ของครอบครัวทำให้เกิดความแตกต่างในเรื่องต่าง ๆ ของเยาวชน เช่น การอบรมเลี้ยงดู ความไม่ปรองดองกันในครอบครัว การตอบคิ้วสماคอมกับผู้มีความประพฤติเบี่ยงเบน เจตคติ

ของเยาวชนที่มีต่อครอบครัว และความโน้มเอียงไปในทางเป็นปฏิบัติต่อกฎหมาย ซึ่งปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นปัจจัยเชิงสาเหตุอีกอย่างหนึ่งที่ทำให้เยาวชนกระทำการผิดกฎหมาย เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างแต่ละด้านพบว่าเยาวชนที่กระทำการผิดส่วนใหญ่ได้รับการอบรมเชิงดูแบบรักน้อย ใช้เหตุผลน้อย แต่ควบคุมมากและลงโทษทางกายสูง ตรงข้ามกับนักเรียนปกติส่วนใหญ่ได้รับการอบรมเชิงดูแบบรักมาก ใช้เหตุผลมากแต่ควบคุมน้อย ไม่ค่อยถูกลงโทษทางกาย ส่วนนักเรียนประจำมีได้รับการอบรมเชิงดูแบบต่าง ๆ ใกล้เคียงกัน ด้านความไม่ปรองดองกันของครอบครัวพบว่าเยาวชนกระทำการผิดส่วนใหญ่มีครอบครัวที่มีลักษณะไม่ปรองดองกันสูง ส่วนนักเรียนประจำ เมินและนักเรียนปกติพบว่า มีครอบครัวที่มีลักษณะไม่ปรองดองกันต่ำ ด้านการตอบด้านสมบัติที่มีความประพฤติเบี่ยงเบนพบว่าเยาวชนที่กระทำการผิดส่วนใหญ่คือเด็กด้านการตอบด้านสมบัติที่มีความประพฤติเบี่ยงเบนสูงที่สุด นักเรียนประจำมีคะแนนด้านการตอบด้านสมบัติที่มีความประพฤติเบี่ยงเบน ด้านทัศนคติที่ครอบครัวพบว่า เยาวชนกระทำการผิด และนักเรียนประจำมีส่วนใหญ่มีเจตนาที่ไม่ดีต่อครอบครัว ส่วนนักเรียนปกติส่วนใหญ่ มีเจตนาที่ดีต่อครอบครัว สอดคล้องกับการวิจัยของ คาร์ดาเรลลี่ (Cardarelli, 1974 : 24) อ้างในประเทศไทย มหาชนที่ 2521 : 31) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพเศรษฐกิจและสังคมของผู้กระทำการผิดกฎหมายทึ้งในเด็กเกเรและอาชญากรรมพบว่าผู้กระทำการผิดที่มาจากการครอบครัวที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำ มีการกระทำความผิด และถูกจับกุมมากกว่า ผู้ที่มาจากครอบครัวที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำ ทำการกระทำความผิด ผลกระทบวิจัยของวัสดุเซอร์แมน (Wasserman, 1976 : 6990 อ้างในประเทศไทย มหาชนที่ 2521 : 35) ชี้ว่าศึกษาถึงอิทธิพลของปัจจัยด้านบุคลิกภาพ ปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรมที่ส่งผลถึงการกระทำการผิดกฎหมาย โดยใช้เด็กระดับมัธยมศึกษาในประเทศไทยเป็นกลุ่มตัวอย่าง ผลการศึกษาปรากฏว่า ปัจจัยทางด้านสังคม เป็นตัวที่นำพาการกระทำการผิดกฎหมายของเด็กได้แม่นยำ การควบคุมอย่างใกล้ชิดของครอบครัวจะช่วยลดพฤติกรรมการกระทำการผิดกฎหมายได้เป็นอย่างดี การควบคุมทางสังคมมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของเยาวชนวัยรุ่นเป็นอันมาก นอกจากนี้ครอห์น (Krohn,

1974 : 6259 ถึงใน ประเทิน มหาชนชั้นที่ 2521 : 36) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความไม่เป็นระเบียบของสังคม ซึ่งกล่าวว่า เป็นปัจจัยทางสังคมต่อการก่ออาชญากรรมและการฆ่าตัวตาย พบร่วมกับการก่ออาชญากรรมและการฆ่าตัวตายมีความสัมพันธ์กับระดับการพัฒนาช่องสังคม การก่ออาชญากรรมและการฆ่าตัวตายมีความสัมพันธ์สูงกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และความไม่เป็นระเบียบของสังคม นอกจากนี้ยังมีผลงานวิจัยที่ศึกษาปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดู ซึ่ง ประพันธ์ สุทธาราส (2519 ถึงใน สถาบันพิภูมิศาสตร์ มนพ : 49) ศึกษาความก้าวหน้าของนักศึกษาที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย แบบทดลองและแบบให้ความคุ้มครองมากไป โดยศึกษากับกลุ่มนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2518 ของวิทยาลัยครุเชียงใหม่ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบทดลอง มีความก้าวหน้ามากกว่า นักศึกษาที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยอย่างมีนัยสำคัญมีระดับ 0.01 และนักศึกษาที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยอย่างมีนัยสำคัญมีระดับ 0.01 และนักศึกษาที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบทดลองและแบบให้ความคุ้มครองมากไป มีความก้าวหน้าไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของสมบูรณ์ วัฒนาชัยกุล และคณะ (2525) และอัจฉราพรรณ เทศะบูรณ์ (2524) ศึกษาเยาวชนชายอายุ 14 - 18 ปีขึ้นศาลา คดีเด็กและเยาวชน รายงานว่า เด็กที่กำพร้าส่วนใหญ่เป็นเด็กที่ขาดความรัก ความเอาใจใส่จากครอบครัว บางครั้งถูกความคุ้มครองแต่ได้รับความมุกดิบความอบอุ่นน้อยเด็กซึ่งมีเจตคติที่ไม่ดีต่อครอบครัวของตน และผลการวิจัยของ ดาวน์เดือน พันธุ์วนิวัน และคณะ (2528 : 11) ได้สรุปผลการประมาณงานวิจัยว่า (Hoffman, 1970, Saltstein, 1976, and Hower, 1980) การลงโทษทางกายมีประโยชน์เพียงเล็กน้อยคือสามารถชี้บัญชีพฤติกรรมได้ชัดเจน แต่การลงโทษทางกายมีผลเสียต่อเด็กมากเพริ่งสอนให้เด็กก้าวหน้า รังแก ข่มเหงผู้อ่อนแอกว่า ทำให้เด็กเกลี้ยกล้าผั่งป้อม และหลักเลี้ยงส้านการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการถูกลงโทษทางกาย ส่วนการลงโทษทางจิตนี้ให้ผลดีในการเสริมสร้างจริยธรรมของเด็ก และพบข้อสรุปจาก

ผลงานวิจัยที่คล้ายคลึงกันว่าการลงโทษทางกายเกี่ยวข้องกับการที่เด็กมีจริยธรรมต่ำ และการโกรงในวัยรุ่นตอนปลาย ส่วนการลงโทษทางจิตนั้นในบางครั้งก็ไม่เกี่ยวข้อง กับจริยธรรม ในบางครั้งก็เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความเชื่อเพื่อในเด็กชาย และการ มีมโนธรรมสูง ลักษณะใน กฎกิริมย์ (2530 : บทดัดย่อ) ศึกษาบทบาทของครอบครัวในการป้องกันการติดยาเสพติด โดยศึกษาภัยกลุ่มนักเรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และปีที่ 3 ของโรงเรียนในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยทางครอบครัว ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน และปัจจัยทางครอบครัวตามลักษณะของเด็ก ที่อี เจตคติของเด็กต่อการควบคุมสื่อมวลชนของผู้ปกครอง มีความสัมพันธ์ทางบวกกับภารกิจ้านทานการเสพติดของเด็ก 3 ด้าน คือ ความรู้เกี่ยวกับสาเหตุของการเสพติด ปริมาณการซักจุกจากเพื่อน และปริมาณความใกล้ชิดกับยาเสพติด โดยเด็กรายงานว่า ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก แบบรักสนับสนุนมาก เด็กมีเจตคติเดียวกันต่อการควบคุมสื่อมวลชนของผู้ปกครอง จะมีความรู้เกี่ยวกับสาเหตุของการเสพติดมากกว่า ปฏิเสธการซักจุกจากเพื่อนมากกว่า เด็กที่รายงานว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลน้อย รักสนับสนุนน้อย และเด็ก มีเจตคติที่ต่อน้อยต่อการควบคุมสื่อมวลชนของผู้ปกครอง

นอกจากสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ฉะนั้นว่าปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการกระทำผิดและการมีพฤติกรรมไม่เหมาะสมส่วนของเยาวชน ได้แก่ ฐานะทางเศรษฐกิจ ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว สภาพความเครียด ครอบครัวแตกราบคบเพื่อนที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสมหรือเคยกระทำความผิด ตลอดจนรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูโดยเฉพาะรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและแบบใช้เหตุผล นอกจากนี้หาก วิเคราะห์เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวกับ ต้านนิยม การอบรมเลี้ยงดู ตลอดจนปัจจัย หรือ สาเหตุต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม สามารถนำมากำหนดความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเพื่อใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

ปัจจัยทาง

ชีวสังคม

อาชญา

การศึกษา

การศึกษาของบิดามารดา

อาชีพของบิดามารดา

รายได้

ที่อยู่อาศัย

ความสัมพันธ์ในครอบครัว

สถานภาพของบิดามารดา

พฤติกรรมทางสังคมที่เบี่ยงเบน

ของเพื่อนสนิท

การอบรมเลี้ยงดู

ลักษณะกลุ่มเด็กและเยาวชน

- เป็นปัญหาและไม่ได้ศึกษาในสถานศึกษา (A)
- เป็นปัญหาและศึกษาในสถานศึกษา (B)
- ปกติและศึกษาในสถาน

ค่านิยม

- ความรับผิดชอบ
- ความชื่อสัตย์
- การเคารพผู้อ่อนวัย
- การประยัด

ปัจจัยทาง

จิตวิทยา

กรอบความคิดในการวิจัย